

PREOTULU ROMANU.

Diuaru basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege
voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.

Cercetari in istori'a besericeei romanesci dinainte de unire.

(Urmare.)

III. Metropolitii romani de Alba-Julí'a din Ardealu.

Atátu istoriculu Petru Maioru in istori'a sa basericesca pag. 159. catu si Samuilu Klein in istori'a romanésca scurtata propunu un'a serie a Metropolitiloru Belgradului, inse nu de totu segura. Din caus'a acést'a lasamu se urmeze aici un'a serie a Metropolitiloru mai segura, si laolalta cu seri'a acést'a si unele notitii biografice.

1) Joanitiu pre la 1479 amintitu in decretulu regelui Matí'a din §-ulu precedentu.

2. Varlaamu I pre la anulu 1527 (seau 1537) scrisu pre unu genunchiaru donatu de Petru Voda, ce se afla intre clenodiele episcopesci.

3) Paulu Tordasi pre la anulu 1569. Acest'a nevoindu a trece la Luteranismu a abdîsu de episcopatu si s'a dusu in Romani'a. Cam pre tempurile metropolitului acestui'a Joanu Sigismundu luà dela Metropoli'a romana a Albei-Julie proprietatea ei dela Lancremu si o dede episcopului celui calvinu.

4. Genadiu I pre la anulu 1580 in Casania de Brasiovu din acel'asi anu.

5. Joanu de Prislopu in diplom'a lui Sigismundu Batori din 4 Juliu 1595, in care i se dà libertate a lua florenulu indatinatu si dela preotii din tienutulu Fagarasiului,

Pre la anulu 1599 semnatu pre bătiiulu arhiepiscopescu de argintu donatu de Mihaiu Voda, óre candu intre cledoniele episcopesci din Blasiu.

6. G. Sincai la anulu 1599 vorbesce de unu Mitropolitu alu Belgradului numitu Dimitrie, care voindu Mihaiu Voda in diet'a dela Belgradu se taia pre toti nobilii ardelenesci, a mersu cu bibli'a la densulu, si l'a indemnatu se nu faca unu lucru reu cá acest'a, cà-lu va bate Ddieu, si asia Mihaiu a abstatu dela planulu seu.

7. Teoctistu dela anulu 1605—1609 in cronic'a sincrona din archivulu basericei S. Nicolau din Brasiovu. Inse in diplom'a lui Sigismundu Rákotzi dela anulu 1608 se vede, cà pre tempulu acest'a erá metropolitu unulu numitu Sav'a.¹⁾

8. Dositeiu care a tienutu sinodu in anulu 1627, a carui canone se afla in acte si fragmente la pg. 150 nu. Elu a fostu mai antáiu episcopu in Romanu si in Husi in Moldov'a si mai mare preste tóte manastirile din Moldov'a. Elu s'a nasuitu a introduce limb'a romana in baserica. Cá Metropolitu a visitatu baseric'a pana pre la Satmariu si Dobritínu.²⁾

9. Genadiu II. (Georgiu Bradi) la anulu 1628—1640 in un'a dalteria din 4 Dec. anulu 1628, in carea dà órecare jurisdictiune protopopului Jonasiu din Huniador'a, precumu si in un'a pravila de Govor'a din anu'u 1640.

10. Elia Orestu 1641—1643 in casani'a de Belgradu din anulu 1641 si in diplom'a lui Rákotzi din 10 Octobre 1643³⁾ Elu fú din un'a familia fruntasia din Romania, unde a fostu si ieromonachu, si dupa ace'a redicatu la demnitatea metropolitana prin recomandarea lui Mateiu Bassarabu príncipele Romaniei⁴⁾ Acest'a a fostu depusu pre nedreptulu decatra Rákotzi, pentrucà s'a cam opusu calvinirei Romaniloru, cu tóte cà Rákotzi díce in

¹⁾ Petru Bod l. c.

²⁾ Vedi Archivu pg. 781.

³⁾ Diplom'a se afla la Petru Maioru ist. bas. pg. 72, la P. Bodu l. c. in originalu. Romanesce la G. Sincaiu anulu 1643. Tes-tulu inse mai emendatu si mai corectu se afla in archivu pg. 628 nn.

⁴⁾ Transilvani'a 1875 Nr. 23.

diplom'a amintita, cà pentru viéti'a lui cea immorală l'a depusu sinodulu.

11. Simeonu Stefanu (St. Simonovici) dela 10 Octobre 1643—1651 in diplom'a mai susu citata, in care Rákotzi dice, cà l'a intaritu de Mitropolitu la recomandarea superintendentelui calvinescu Stefanu Gelei. Mitropolitulu acest'a se mai amintesce inca si in Testamentulu Nou tiparitu la anulu 1648, sî in psaltirea din 1651.

12. Danielu, care fù de facia la alegerea lui Varlamu II. pre la anulu 1687 cá Archiepiscopu emeritu.

13. Sab'a II. Brancovics et Corennics dela 28 Dec. 1656 pana in 2 Juliu 1680. Acesta a fostu din famili'a ilustra Rasciana Brancovics et Corennics, éra Georgiu fratele lui erá despotulu Iliriei. Dupa Mihailu Cserei, Sav'a a fostu omu invetiatu, si cá atare fù tramisu de repetite-ori in legatiune la Rusi si la principii Romaniei si a Moldovei. Dela principele Acaciu Bartsai¹⁾ si dela Mihaiu Apafi²⁾ capetà si unele privilegii pentru clerulu romanu. Oponenduse in catuva Sav'a planului lui Apafi de a calviní pre Romani, acest'a concepù ura mare in contr'a lui, din care cauza demandà sinodului celui mare, se iee dela elu tóte ornamentele, vasele si càrtile Mitropoliei, cari Sav'a la 6 Juliu 1679 le-a si datu. Cu atâta numai inse nu s'a domolitu Apafi, ci instigatu de superintendentele calvinescu Mihailu de Tofeu, demandà se se adune sinodu in Alb'a-Julia la 2 Juliu 1680 cá se judece pre Sav'a, dupa ce-lu acusase pre nedreptulu cu mai multe fora-de-legi de ale necuratíei si cu pradarea veniteloru manastirei din Alb'a-Juli'a. Judecatori in sinodulu acest'a au fostu pusi de principele Apafi si superintendentele Tofeu cei mai mari inimi alui Sav'a, anume Protonotariulu Petru Alvinczi de Borberek cá presiedinte, Protopopulu Joanu Veresmarti, Joanu Zob'a Protopopulu romanescu dela Vintiu si notariulu sinodului, predicatoriulu calvinescu dela Benicu si 98 mireni si preoti. Sab'a fiendu morbosu nu s'a potutu presentá, ci a respunsu la punctele de acusa prin fratele seu

¹⁾ Siedler pg. 20 nn.

²⁾ Totu acolo.

Gcorgiu. Judecatu fiendu Sab'a decatra sinodu Apafi l'a inchisu mai antâiu in castelulu seu dela Blasiu si dupa ace'a l'a dusu la Vintiulu de diosu unde a fostu batjocoritu si torturatu batendu-lu in tóta Vinerea in tergu cu vine de bou pana la mórtea-i intemplata in 1680.

In urm'a maltractariloru acestor'a enaréza Cserei, cumcà Sierbanu principele Romaniei, nu voiá níce de cumu se lase neresbunata un'a tirania cá acést'a, si a scrişu lui Apafi, cà si déca ar' scí, cà-lu va costá 500,000 de taleri totusi va lucrá la imperatulu turcescu, cá se depuna pre Apafi. Sierbanu inse prevenitu de mórte nu si-a potutu duce in deplinire planulu acesta. Aceste dupa Sincai si Clein. Inse din diplom'a imperatului Leopoldu din 7 Juniu 1683 prin carea pre Sav'a dein preuna cu fratele seu Gcorgiu i-a redicatu la rangulu de baroni, se vede cà Sav'a pre la anulu 1683 érá inca in viétia ¹⁾

Cumcà Sab'a nu atat'a pentru crimele ce i s'au imputatu pre nedreptulu a fostu depusu si batjocoritu, câtu mai multu in urm'a unoru intrigi, si pentrucà nu se prea invoíá la calvinirea Romaniloru, se vede de un'a parte de acoló, cà Michailu Cserei, care a traitu la curtea lui Apafi, in analele sale enaréza, cà Sab'a a fostu depusu in urm'a intrigeloru lui Székely László si Nalaczy István, érá de alta parte se vede din instructiunea calvinésca, ce o-a capetatu dela Apafi sucesoriulu lui Sab'a in scaunulu metropolitanu.

Poporulu romanescu din Ardealu a datu un'a fačia poetico-satirico câtu se póte mai plastica si mai espresiva intregi istoriei acestei'a a incercarei lui Apafi de a calviní pre Romani si a opusetiunei lui Sab'a in cunoscut'a naratiune cu botezulu catielului lui Apafi descrisa mai antaiu de Samuilu Clein ²⁾ Fiendu odata Sab'a cu mai multi fruntasi calvini de ai tierei la més'a lui Apafi, dice numitulu istoricu, a demandatu Apafi se aduca lui Sab'a unu catielu, cá se-lu boteze. Sab'a a respunsu, cà-lu va botezá, déca este de legea lui. Si fiendu cà fiendu Vineri elu mancá de postu, érá culvini de dulce, a luat un'a bucatíca de

¹⁾ Archivu pg. 653

²⁾ Hist. Valachiae tom IV. pg. 190 nn.

rediche depre taliariulu seu si a datu catielului, care mirosindu-o, si vediendu, cà nu este carne, nu a vrutu se o mance. Dupa ace'a i-a datu carne depre taliariulu calviniloru, sí catielulu numai decâtu a inceputu a se indopá. Atunci a disu Sab'a; nu e de legea mea, cà nu manca din bucatele miele, si asia nu-lu potiu botezá, botezatílu voi, cà e de legea vóstra, de órace numai din bucatele vóstre a mancatu.¹⁾

14. Dupa Sab'a a urmatu Josifu Budai din 23 Augustu 1680 pana in 1682. Acest'a a capetatu dela Mihaiu Apafi cu ocasiunea intaririi in scaunulu metropolitanu un'a instructiune curatu calvinésca, despre carea mai diosu.

15. Joasáfu, in dipticu Josafatu, s'a sântitu in Bucuresci la anulu 1682.

16. Sab'a III. Vestemeanulu pana catra 1687 amintitu in condic. Metropolitoru Albei-Julie consecratu in Bucuresci, si in Zaconicu, fragmentu din un'a carte juridico-basericesca.

17. Varlaamu II. dela 1687—1690 amintitu in condic'a de mai susu, si in unu fragmentu alu unei enciclice date de elu la 27 Juniu 1688.²⁾

Seri'a cronologica a Metropolitoru Albei-Julie dinainte de acesti enumerati o are Samuilu Clein, publicata mai târdiu in Siematismulu diecesei Fagarasiului din anulu 1842, precumu urméza:

Joanu I pre la anulu 1348 mortu la anulu 1365. Niceforu I pre la anulu 1366 mortu 1376. Teofanu 1376—1391. Niceforu II pana la anulu 1402. Arseniu pre la anulu 1428 mortu 1438. Eutimiu 1436 mortu 1448. Basiliu pana la 1458. Nicolau II pre la 1459 pana la 1470. Teodosiu 1470 m. 1478.

Fiendu cà inse Clein nu aduce pentru nice unulu nice unu documentu de ace'a pre dreptulu se póte omulu indoí despre adevverulu ei.

¹⁾ Mai multe date despre famili'a acestui Metropolitu si despre elu insusi vedi Engel in istori'a Serbiei si Bosniei pg. 475 Halle 1801.

²⁾ Acte si Fragmente pg. 264.

Petru Maioru in istori'a basericésca pg. 159 precum si autoriulu dissertatiunei de ortu et progressu urméza dipticului metropolitanu, care G. Sincai marturisesce in-susi¹⁾ alu fi dusu din Blasiu si alu fi donatu bibliotecei din Pest'a. Inse óre urméza ambii succesiunea cronologica, este dubiu, si afora de ace'a certu, cumcà nu e completu.

IV. Episcopatele sufragane Metropolitului de Alb'a-Juli'a din Ardealu.

Metropolitulu de Alb'a-Juli'a din Ardealu se vede a fi avutu in tempurile mai vechi mai multi episcopi sufragani imprasciati prin Ardealu si partile annexe. Episcopiele aceste inse au peritu innainte de unire, precumu se vede de un'a parte de acoló, cà pre tempulu unirei Romanii in Ardealu nu aveáu decàtu unu singuru Metropolitu in Alb'a-Juli'a, de alta parte de acoló, cà Metropolitii immediatu dinainte de unire si-au mai tienutu in titulele proprii si titulele unora din episcopatele sufragane de óre candu. Ast'feliu Metropolitulu Simeonu Stefanu pre la anulu 1651 in cartea data lui Parteniu episcopulu Muncaciului, pre carele insusi l'a fostu consecratu de episcopu se numesce pre sine: Stephanus Simonovicus Dei gratia Archiepiscopus Belegradiensis, Vadiensis, Marmorosiensis.²⁾ Metropolitulu Varlaamu in precuventarea molitevnicului tiparitu pre tempurile lui se numesce pre sine: Varlaamu Archiepiscopu si Mitropolitulu sfintei Mitropolie a Belgradului, alu Vadului, alu Silvasiului, alu Fagarasiului si alu Maramuresiului, si alu episcopiloru din tiér'a ungrésca. In dalteri'a lui Genadiu dela anulu 1628 Genadiu se numesce pre sine in limb'a slovena archiepiscopulu Belgradului, Vadului, Oradei si Satmarelui. Din aceste s'ar vedé, cà Metropolitului Belgradului i-au fostu supuse óre candu cá episcopate sufragane:

1. Episcopi'a Fagarasiului. Inse immediatu langa episcopi'a Fagarasiului se amintesce si episcopi'a

¹⁾ Cronica la anulu 1680.

²⁾ Petru Maioru ist. bes. pg. 153.

Galatiului (unu satu langa Fagarasiu) in un'a nota manuscrisa alui Samuilu Clein in dictionariulu romanescu acumu peritu cu aceste cuvinte: 1469 Macarius episcopus Galatiensis obtinet a principe mandatum ad magistratum cibiniensem ut cathedriticum suum a presbiteris valachis accipere possit.*¹⁾ Fienducà Fagarasiulu si Galatiulu suntu prea aprópe unulu de altulu si numai Oltulu le desparte, de ace'a nu e de crediutu, cà ar' fi fostu dóue episcopie diverse, cí un'a si aceasi.

2. Episcopi'a Maramuresiului. Episcopi'a acést'a se mai amintesce in testamentulu celu nou tiparitu in Belgradu la anulu 1648 si in un'a diploma la Pray pg. 409 prin carea se pune episcopu Parteniu, Sincaiu amintesce de unu episcopu erou alu Maramuresiului. Ma si pre tempurile episcopului unitu Joanu Pataki mai erà unu episcopu in Maramuresiu cu numele Dositeiu, precum se vede din actele sinodului dela 1728.

3. Episcopi'a Oradiei. Oradea se mai amintesce si in cazani'a dela Brasiovu, inse nu cá episcopia ci cá tienutu.

4. Episcopi'a Satumarelui amintita in dalteri'a de mai susu alui Genadiu.

5. Episcopi'a Silvasiului in Transilvani'a langa Hatiegu amintita in titul'a Metropolitului Varlaamu.

6. Episcopi'a Vadului. Dupa-ce in Ardealu si partile adnese suntu cincii comune cu numele Vadu, asia se nasce intrebarea, care din aceste cincii a fostu óre canduva resiedinti'a episcopului Vadului. In Archidieces'a Albei-Julie este un'a comuna Vadu in tienutulu Fagarasiului. Acést'a nu a potutu fi resiedinti'a Episcopului, deoparte pentru-cà este prea aprópe de Fagarasiu, unde inca a fostu unu episcopu, dealta parte nu are nice un'a traditiune, cumcà óre canduva ar' fi fostu acolo episcopu. In dieces'a Oradiei mari aprópe de confiniele Ardélului inca este unu Vadu in care se afla óre care traditiune, cà acolo ar' fi fostu óre canduva episcopu, inse traditiunea nu este latíta si la poporu. In dieces'a Gherlei suntu

²⁾ Acte si fragmente pg. XII.

trei Vaduri, anume unulu ingremiatu cá filia la parochi'a Rusioru din protopopiatulu C. Monasturului. Acést'a nu are nice urma de traditiune, cà acolo ar' fi fostu óre canduv'a scaunu episcopescu. Altu Vadu este in Maramuresiu in Protopopiatulu Marei. Fienducà in Maramuresiu a fostu altu episcopu, asia este improbabilu, cà prelanga acel'a se mai fia fostu unulu in Vadulu de Maramuresiu. Alu treile Vadu in dieces'a Gherlei este in Ardealu langa Desiu in Protopopiatulu de acelasi nume.¹⁾ Vadulu acest'a are fórte multe traditiuni, cà acolo a fostu óre canduva scaunu episcopescu, in urm'a caror'a si in Siematismulu Gherlanu depre anulu 1867 la pg. 59 se dîce: Vadu, óre canduva a fostu scaunu episcopescu. Asia dara cestiunea se inverte intre Vadulu oradanu si intre Vadulu acest'a de langa Desiu in dieces'a Gherlei. Se esaminàmu pucinu Vadulu acest'a de langa Desiu. Pana in diu'a de astadi in Vadulu acest'a se afla un'a baserica marisióra cu inscriptiuni, din cari nu au mai remasu decàtu nescari resturi nedescifrabili, cari aréta, cà óre canduva baseric'a ace'a a fostu mai multu decàtu un'a baserica simpla parochiala. In baserica langa altariu se mai vedu pana astadi urmele scaunului episcopescu taiatu in pariete atát'a, càtu póte siedé un'a persóna. Afora de ace'a multe numiri de ale partiloru campului comunei acestei'a pastrate pana in diu'a de astadi in gur'a poporului custodele celu mai fidelu a traditiuniloru, aréta mai pana la evidintia, cà acolo a fostu óre canduva resiedintia episcopésca. Astufeliu pana in diu'a de astadi se numescu unele parti ale campului comunei acestei'a: gradin'a Vladicului, fontan'a Vladicului, ritulu, cóst'a, padurea, valea, petiorulu Vladicului.²⁾ Façia cu un'a traditiune atâtu de certa in gur'a poporului disparu ori ce traditiuni neseure ale Vadului din dieces'a Oradei mari, care fora de ace'a este prea aprópe de Oradea mare, unde inca a fostu óre canduv'a scaunu episcopescu. Ma din traditiunile aceste se vede, cà Episcopulu Vadului a trebuitu se aiba óre

¹⁾ Despre cele trei Vaduri din dieces'a Gherlei vedi Siematismulu Gherlanu depre anulu 1867 pg 59, 119 si 214.

²⁾ Siagun'a ist. bas. II. pg. 120.

canduva si dominiu episcopescu in ace'a comuna. In opi-
niunea acést'a ne intaresce si impregiurarea, cà in unu do-
cumentu dela anulu 1553 in caus'a dominiului dela Ciceu,
se dîce cà episcopulu valachiloru dela Kew prelânga posesi-
unile din Rew si Zlatina mai tiene si posesiunile din Bogat'a ro-
manésca si unгурésca.¹⁾ Se nasce intrebarea, óre ce episcopu
este cel'a din Kew. Cumcà este episcopu romanescu, se dîce ap-
riatu in documentu. Considerandu, cumcà Bogat'a romanésca
si unгурésca suntu comune in apropiarea Vadului nostru, consi-
derandu, cá si celelalte multe comune, ce se mai amin-
tescu in documentulu acest'a suntu tóte in apropiarea Va-
dului nostru, considerandu, cà Vadu se dîce unгурesce Rév
de unde tare usioru prin un'a eróre de péna s'ar' fí potutu
face Kév, considerandu, cà si alte comune, ce romanese
se chiama Vadu, unгурesce se chiama Rév, ast'feliu Va-
dulu din dieces'a Oradei pana astadi se chiama Rév, éra
Vadulu din dieces'a Gherlei in Maramuresiu se chiama
Farkas Rév, considerandu in urma, cà in Vadulu nostru
suntu traditiuni secure, cà óre canduva a fostu si unu
episcopu, suntemu de firm'a credintia, cà Kevulu, ce se
amintesce in documentulu citatu, nu este altulu decâtu Va-
dulu nostru (unгурesce Rév), si dominiulu despre care
amintesce acelasi documentu, nu este altulu decâtu domi-
niulu episcopescu, despre care pana in diu'a de astadi
vorbescu numirile campului din comun'a Vadu. Facia cu
un'a probabilitate asia de mare relativu la indentatea epis-
copiei dela Kév cu cea dela Vadu trebue se ne cuprinda
mirarea cum unii straini cauta Kevulu din cestiune nu in
Transilvani'a, ci in Slavoni'a²⁾ Acumu judece ori cine, ce
este mai probabilu, cà dominiulu din cestiune a apartienutu
episcopului romanescu din Vadu, comuna in midiloculu
toturoru celor'alalte, ce se amintescu in acelu documentu,
si unde avemu traditiuni atátu de secure, cà óre canduva
a fostu scaunu episcopescu, seau cà a apartienutu unui

¹⁾ Documentulu se afla in Josifu Kemény-Codex diplomaticus
t. IV. pg. 447—458 si de acoló publicatu si in Transilvani'a 1876
pg. 153.

²⁾ Siebenburg. quart. Schrift t. I pg. 193 si Josifu Kemény in
nota la la loculu acest'a.

episcopu chiaru si romanescu din Slavoni'a departe la 100 de miluri de Ciceu. Afora de acei'a, in documentu se dîce cã dominiulu l'a datu Petru domnulu Moldaviei episcopulu dela Kév. Acumu judece ori si cine, ce e mai probabilu, cã Petru a datu dominiulu din Vadu unui episcopu aprópe de Moldova, ce-si aveá resiedinti'a in midiloculu dominiului seu dela Ciceu, seau cã l'a datu unui episcopu din Slavoni'a?

Episcopi'a Vadului dara, ce se amintesce in titulele Metropolitiloru Belgradului este episcopi'a Vadului delanga Desiu, unde episcopulu aveá si unu dominiu donatu de principele Moldovei proprietariulu legitimu alu dominiului dela Ciceu.

Pre langa episcopiele aceste sufragane Metropolitului de Alb'a-Jul'i'a, acaroru urme se mai afla inca in titulele Metropolitiloru mai târdii, se vede a mai fi esistatu si alte episcopie sufragane, cari trebue cã au incetatu cu multu mai inainte de cele dejá enumerate, deora-ce suntu omise cu totulu chiaru si din titulele Metropolitiloru, desi avemu unele urme despre ele. Aceste suntu:

1) Episcopi'a Feleacului in Transilvani'a langa Clusiu. Amintire despre episcopi'a acést'a se face in unu evangeliu slovenescu din anulu 1474. ce se afla la baseric'a de acolo si s'a scrisu pentru episcopulu Danielu, dela care si astadi suntu remasitie totu acolo impreuna cu cãrti de impartîrea. Dupa Archivu pg. 791¹⁾ Danilu se numesce Archiepiscopu si anulu este 1487.

Luandu de basa ce'a ce se dîce in Archivu este multu mai probabilu, cã Danilu nu a fostu episcopu alu Feleacului, ci arhiepiscopu aire ore unde din cauza, cã nu avemu nice cea mai mica urma, cã pre langa Archiepiscopulu din Belgradu ar' mai fi fostu si altu Archiepiscopu in Ardealu. In casulu acést'a nice nu potemu presupune cã in Feleacu ar' fi fostu óre canduva episcopia sufragana, ci numai atat'a amu fi indreptatiti a presupune, cã Danilu arhiepiscopulu a fostu din Feleacu.

¹⁾ Critic'a vechiei Metropolie a archimandritului N. Pope'a de I. M. Moldovanu.

Si in adeveru de-asupr'a cuventului Archiepiscopu si stà scrisu cu litere mai menunte interliniari: dela Severinu. Asia dar' din inscriptiunea acést'a a Evangheliei numai atat'a scimu, cà s'a scrisu la mandatulu lui Danilu Archiepiscopulu dela Severinu. Inse intre scrisorile familiei preotiesci de acolo se afla si alte documinte cari punu afora de tóta indoiél'a, cà la Feleacu in tempurile vechi a fostu resiedintia de Episcopi romanesci.¹⁾ Documintele aceste suntu trei anume unulu dela anulu 1538, alu doile dela anulu 1550. si alu treilea dela anulu 1595. In documintele aceste se amintescu trei episcopi ai Feleacului, anume Petru, Marcu, despre care documentulu dice cà a fostu grecu si Dancho.

Óre fost'au episcopii dela Feleacu episcopi cu diecesa, ace'a nu o scimu. Nu este cu totulu improbabilu, cà au fostu numai ceva superiori monastiresci deora ce in poporu este pana in diu'a de astadi traditiunea, cà acolo au fostu óre canduva monastire de calugari, si apoi in Gioagiú inca a fostu óre canduva monastire, dela care se afla unu mineiu in bibliotec'a archidiecesana pana astadi, si óre cine din monastirea acést'a se numesce episcopulu ei in un'a diploma dela Isabela. Asemene a fostu o atare monastire si in Silvasiu.

2) Episcopi'a dela Beiusiu in Ungari'a. Episcopi'a acést'a se amintesce in cartea Pontificelui Inocentiu III din anulu 1205²⁾

3) Episcopi'a Bistrei in Transilvani'a. In dalteri'a Metropolitului Simeonu Stefanu se amintesce episcopulu Sab'a Bistranensis, éra in scrisóri'a Aepiscopului Georgiu Lippai dela Strigonu acelasi se numesce Zaba Bistrinski.³⁾ Din impregiurarea acést'a Petru Maioru deduce, cà episcopulu Sab'a a fostu episcopù alu Vadului inse siedeá in Bistritia.⁴⁾ Acést'a o face Petru Maioru din motivulu cà elu cuventulu Bistrinski 'lu iá cá pre unu nume propriu

1) Documintele aceste din bunavointi'a familiei acelei'a s'au publicatu in Archivu pg. 776 nn.

2) Pray Specimen hierarchiae tom. II pg. 40.

3) Pray l. c. tom. I pg. 397.

4) Ist. bas. pg. 163.

familiaru alu episcopului respectivu. Inse totu acolo este verb'a si de unu Gregoriu episcopu din Moldov'a, care se numesce Moldavitzky. Ast'feliu este multu mai probabilu, cà sub Bistrinski se intielege episcopulu Bistrei, precumu prin Moldavitzki episcopulu din Moldov'a, la cari, finducà in ambe actele erá vorba chiaru de Parteniu episcopu rutenu, usioru li s'a potutu dá terminatiune slava. Pre langa tóte aceste este unu lucru cam neintiesu, cum pre la anulu 1651, candu incetasera tóte episcopatele sufragane chiaru si cele mai departe de Alb'a-Juli'a, totusi a mai potutu remane episcopatul Bistrei, fačia cu altele, la totu casulu multu mai aprópe de Alb'a-Juli'a. Deca cumv'a n'a esistatu episcopatul Bistrei, atunci episcopulu Sab'a, despre care este verb'a in actele memorate, a fostu unu episcopu de aiurea ce petreceá in Bistr'a. Atari episcopi au fostu si in Romani'a, precumu se vede din Acte si Fragmente pg. 233, unde autorulu dîce a fi aflatu in Romani'a unu dipticu, in care eráu inscrisi cá la 30 episcopi, ce nu s'au santítu in Romani'a, ~~ci numai au petrecutu~~ acolo.

4) Episcopi'a Gioagiului de susu (Fel Diód) in Transilvani'a aprópe de Alb'a-Juli'a. Episcopulu Cristoforu alu Gioagiului se amintesce in diplom'a Isabellei din anulu 1557.¹⁾ Benkő la locul citatu e de parere, cà in Gioagiu ar' fi fostu numai Archimandria, deorace in diplom'a acést'a e verb'a de episcopi'a monastirei Gioagiului. La aceste reflectéza cu temeiu Petru Maioru²⁾ cà e unu ce neaudítu in limb'a basericei resaritului, cà un'a Archimandria se se numésca episcopia, si din cele ce le dîce Benkő numai ace'a urméza, cà episcopulu din Gioagiu va fi locuitu in vre-o-un'a monastire dupa datin'a episcopiloru grecesci. Inse pre langa tóte aceste nu este improbabilu, cà episcopi'a Gioagiului este un'a cu a Silvasiului, deorace Gioagiulu este prea aprópe de Alb'a-Julia, decátu cá se se póta crede, cà va fi fostu episcopia separata. ¶Póte cà episcopulu Silvasiului va fi resiediutu in monastirea Gioagiului cu atátu mai vertosu, cà in amintit'a diploma se dîce apri-

¹⁾ Benkő Milcovia tom. II pg. 145.

²⁾ Ist. bas. pg. 165.

atu, cã emolumentele monastirei se tienu de tempu in delungatu de episcopatulul Gioagiului.

5) Muresian'a in Ungari'a (Cenade) unde in dilele S. Stefanu regele Ungariei erã monastire grecésca, si apoi se face episcopu S. Gerardu pre la anulu 1035¹⁾

6) Afora de acestia mai erãu supusi Metropolitului de Alb'a-Juli'a si episcopii din tier'a unгурésca de ritulu grecu, precumu se vede din titul'a Metropolitului Varlaamu adusa mai susu.

Candu s'au infientiatu episcopatele aceste nu potemu scí nice de cum. Atat'a este securu, cã prin secululu alu 13. esistãu dejã mai multe episcopate printre Romanii din Ardealu, precumu se vede din epistol'a Papei Gregoriu IX indreptata catra Bel'a regele Ungariei, unde numitulu Papa se plange, cã Romanii primescu ss. Sacraminte dela nesce episcopi grecesci, cari nu erãu altii decãtu episcopii romaniloru. Candu si din ce cauza au incetatu episcopatele aceste inca nu potemu scí securu. Pre la anulu 1655 póte cã mai erãu unii din eli inse fora de resiedintia fixa, deora-ce in Art. 11 alu dietei din Clusiu din acelasi anu se dîce, cã episcopii romanesci cãte un'a data se amesteca si in lucruri, ce nu se tienu de eli; éra deca óre cine voiesce a li face procesu, nu le póte scí forulu, deora-ce suntu ómeni fora de resiedintia. Totu ce scimu, securu este cã pre tempulu unirei nu mai esistã mai nice unulu din episcopatele aceste. Ce atinge caus'a pentru care au incetatu, nu este lipsita de probabilitate opiniunea lui Petru Maioru²⁾ dupa care principii calvinesci le-a suprimatu. Calvinii conformu constitutiunei basericeiloru nu cunosceãu in un'a fia-care tíera decãtu unu episcopu, pre care eli 'lu numiãu superintendente. Voindu principii calvini a-i seduce pre Romani la calvinismu se voru fi silitu a le calviní nunumai credinti'a ci si constitutiunea basericésca. Din caus'a acést'a principii calvini nu voru fi potutu suferí, cá Romanii in un'a singura tíera in

¹⁾ Pray l. c. pg. 290 nn. Acta S. Gerardi ed. A. Carol. 1790 pg. 319 nn. dupa Acte si Fragmente pg. XII.

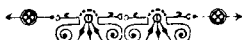
²⁾ Ist. bas. pg. 163.

Ardealu, se aiba mai multi episcopi, prin ce constitutiunea lor diferiá cu totul de a Calviniloru. Din caus'a acést'a pre rendu au suprimatu tóte episcopiele romanesci, remanendu in urma numai Metropoli'a, cá ast'feliu base-ric'a romanésca, si in privinti'a constitutiunei se fia ase-mene celei calvine, carei nu-i erá iertatu a avé in Ardealu mai multu decatu unu superintendente.

La totu casulu inse, din pucinetatea urmeloru istorice, ce ne-au remasu despre episcopatele aceste se vede cá episcopii lor au jocalu un'a rola publica tare neinsemnata.

(Va urmá)

Dr. Alesandru Gram'a.

Studia din Dreptulu canonicu.

(Urmare.)

α) Impiedimentulu consangenitateri.

Consangenitatea consiste in legatur'a aceluor persoane cari dupa nascere ori dupa sânge tragându-si originea un'a din alt'a séu nasenta fiendu un'a din alt'a¹⁾ se produce intre dênsele ace'a relatinne, care esistându, le opresce de la inchiarea valida a casatoriei, si cea inchiata o nemicesce.

Motivele, din cari s'a constituitu impiedimentulu consangenitateri, séu alu legaturei de sânge — si-au fundamentulu seu nu numai in legea naturei proptita prin ratiuni politice si soçiali, încátu ace'a retiène si retrage pre ómeni de la comerciulu carnale cu cei mai de-aprópe dupa sânge (horror sangvinis) si încátu tinde a estinde si dilatá referințele de legatur'a soçiale²⁾, — ci suntu espresce chiar' si in legea lui Moise³⁾ si in dreptulu romanu inca obvinu

¹⁾ Fiindu-cá persoanele potu se-si traga originea din nascere legale ori nelegale, si consangenitatea póte fi legitima ori nelegitima.

²⁾ Conf. §.

³⁾ Levit. XVIII, 6—7, 9, 13; XX 17—21; Deutron. XXVII, 23; Michaelis. Drept. mos. II. 217 s. u. — In legea lui Moise nu se afla óre-si care stabilitate sistematica, care se constate in modu regulatu consangenitatea, ci specifica cu numele pre toti consangeni intre cari eráu oprite casatoriile.

atâtu de demarcate, încâtu casatoriile nu numai între nascători și născuți ci și între persoanele legate între sene din respectul parentelei erau absolutu oprite¹⁾. Aceste motive s'au dezvoltatu apoi și mai multu nobilitându-se natur'a umana prin spiritulu creștinismului, și cu totu dreptulu pentru-că a) respectulu și reverința ce o detorescu fii părinților și celor asemenea părinților nu se unesce nici decum cu ace'a relațiune confidentiale, ce intrevine între cei casatoriti, b) amorea și caritatea se latăsece în ace'a proporțiune, în care se dilatăza și înmulțescu legaturele societății omenesci proveniente din casatoria; c) evitarea desfrenului ar' luă-mai mari dimesiuni, decadinței morali și s'ar' deschide cale mai largă și concupiscentia s'ar' lăcsă prestre mesura, deca prin această oprire nu s'ar' preveni față de aceia, cari au ocasiune de-a petrece în contenuu la o'alta.

d) Prin casatoriile dintre consangeni nu numai că s'ar' enervă puterea și vigorositatea familielor ci și tipulu și icon'a părinților prin atari casatorie s'ar' imprime în modu prestre mesura expresiv, și în fine e) parerea comună este că prin casatoriile dintre consangeni omenimea ar' degeneră și în partea fisică și corporală. Din aceste și alte motive morali și fisice a opritu și beseric'a de timpuriu casatoriile între consangeni estindându împiedimentulu legăturii de sânge nu numai încâtu acest'a și are base în dreptulu natural și divin între părinți și între născuții și descendenții lor, ci succesiv chiar' și între acei consangeni, între cari la primordiele genulu umanu din punctu alu economiei pentru înmulțirea genulu omenescu erau permise casatoriile, de-ore-ce altucumu nu s'ar' fi potutu înmulți genulu omenescu.²⁾

Deci împiedimentulu consangenității existe atâtu în beseric'a orientale câtu și în cea apusăna.

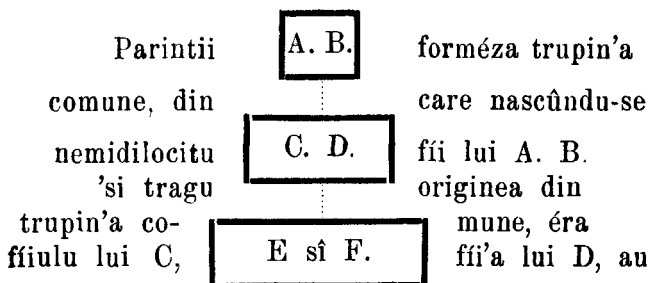
¹⁾ Vering. o. c. §. 102. III. Terminulu consangenității se estindeă până la gradulu VI. fiindu înse că în urm'a unui edictu pretorianu dreptulu de succesiune se estinse sf la cei din gradulu VII, consangenitatea se estinse sf la acești'a. Walter o. c. §. 309. II.

²⁾ S. Augustin de civitate Dei l. XVI.

Inse spre a poté cunósce atâtu estensiunea acestui impedimentu, dupa cum existe in beseric'a orientale sí apuséna, câtu sí modulu de a mesurá acést'a estensiune, suntu de a se permite unele cunoscintîe, sí anume cà in mesurarea legaturei de consangenitate e de a distinge: *loculu de unde se incepe séu persón'a la care se reduce firulu legaturei de consangenitate; distantî'a consangeniloru de la acésta persóna, direptiunile in cari se estende consangenitatea, ramurirea acestoru direptiuni sí modulu de a mesurá distantî'a dintre consangeni. Deci*

I. Loculu séu persón'a de la care midilocitu ori nemi-dilocitu 'si deducu originea cei ce suntu consangeni intre sêne nu numai se considera cá trupin'a uuui arbore, de la care începêndu asîa se estinde firulu legaturei de sânge, precum se estindu ramii, ce esu din trupina sí éراسi asîa convinu ramii legaturei de sânge — precumu convinu sí ramii arborelui in ace'a-si trupina, din care au esîtu; dreptu ace'a persóna, séu persónele din cari purcedu cei'a, a caroru consangenitate se cérca, se sí numesce trupina comune (stipeo comunis).

Asîa de esemplu:

de trupina comune pre A, B, pentru-cà nascûndu-se nemi-dilocitu E din C sí F din D prin nascerea din acesti'a 'si reducu originea la A B, care e trupin'a comune. — C. D, suntu fîi lui A. B; E este fîiu lui C, F. fîi'a lui D, sí ambi (adeca E, F) suntu nepotii lui A. B.

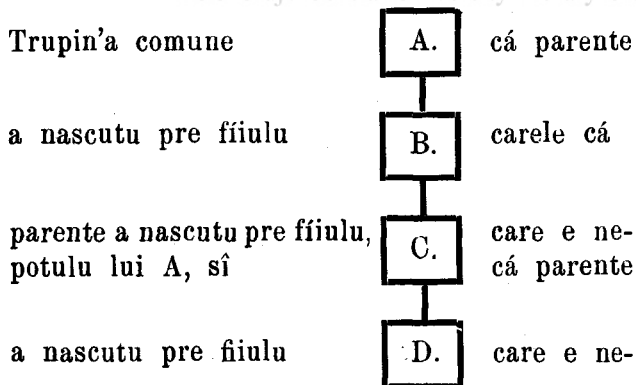
II. Distantîele dintre consangeni sí dintre acesti'a sí trupin'a comune, se dîcu graduri si dupa aceste graduri se numera departarea dintre consangeni sí dintre trupin'a comune, deci cu câtu suntu mai aprópe consangeni de tru-

pin'a comune, cu atât'a suntu mai aprópe sí între sêne, sí cu câtu suntu mai departati consangeni de trupin'a comune, cu atât'a suntu mai departati sí între sêne. Asía C, sí D, suntu mai aprópe de trupin'a comune (A, B,) sí mai aprópe sí între sêne, éra E, sí F, suntu mai departe de trupin'a comune (A, B), prin urmare cu atât'a suntu mai departati sí între sêne.

III. Sîrulu persóneloru consangene, cari 'si tragu originea prin nascere midilocita ori nemidilocita de la trupin'a comune, se dîce linea séu ramu. Asía sîrulu persóneloru începêndu de la E, trecîndu in direptiune prin C, sí ajungîndu in A, B, este linea séu ramu, sí érași sîrulu persóneloru începêndu de la trupin'a A, B, sí trecîndu in direptiune prin D, ajungîndu pâna la F, o forméza alta linea séu ramu.

Linea acést'a este dupla:

a) linea drépta (linia recta) o forméza sîrulu acelorú persóne, cari 'si tragu originea nascîndu-se nemidilocitu un'a din alt'a. Asía de esemplu:

potulu lui B, sí stranepotulu lui A. Sîrulu dela A, pâna la D, forméza linea drépta prin urmare line'a drépta o forméza: parentii, fii, nepotii, sí stranepotii. Linea drépta e ascendente séu suitória, déca persónele se numera suíndu (in susu) de la cei nascuti la parenti; de la D, (stranepotulu lui A, nepotulu lui B, sí fíiulu lui C) la C, (parentele lui D, fíiulu lui B, sí nepotulu lui A) — sí la B, (mosíulu lui D, parentele lui C, sí fíiulu lui A) pâna ce

ajungemu la A) carele e parentele lui B, mosișulu lui C, și stramosișulu lui D; deci linea ascendente o forméza parentele, mosișulu stramosișulu (Din contra déca luamu direptiunea dela A, prin B, și C, pâna la D, — linea drépta e descendente séu coboritória. Linea drépta descendente o forméza așa dara: fii, nepotii și stranepotii,¹⁾)

b) Linea colaterale, strimba séu transversa (lin. Collateralis, obliqua transversa) o forméza sirulu acelu persóne, cari desí 'si tragu originea dela trupin'a comune, totusi nu s'au nascutu un'a din alt'a. Linea colaterale séu transversa stà din dóue ori mai multe linee drepte, dintre cari cea antaniu se incepe din trupina. Atare linea transversa forméza fratele și sor'a, unchii și nepotii, verii primari și secundari.²⁾)

Déca persónele, alu caroru siru forméza lineele transverse laterali, suntu in ace'asi departare dela trupin'a comune, linele transverse laterali suntu egali între sêne și persónele se afla in graduri egali de la trupina. Asía fratele și sor'a suntu in gradu egale departatu de la trupin'a comune, verii primari, și verii secundari asemenea in distanția egale dela trupina; prin urmare fratii, verii primari și veri secundari forméza linee colaterali egali. Es linea $AB+C+E$ este egale cu linea $AB+D+F$, pentru-cà dela A, B, pâna la E, este distanția egale cu cea de la A, B, pâna la F.

IV. In fine e de observatu cà modulu de a mesurá consangenitatea și a computá gradurile ei diferesce in beseric'a resaritetna de cea apuséna. In cei de-antiau VI seculi computarea gradurilor de consangenitate, ce esiste și pâna astadi la resariteni, erá și in beseric'a apuséna in usu. Acestu modu de computare este luatú din dreptulu civile romanu, care mesur'a legaturei de sânge între consangeni începédu de la parinti o determiná nu numai in direptiune ascendente și descendente, cí și in direptiune laterale cu scopu de a aretá dreptulu succesiunei de ereditate, dreptu ace'a computá distanția așa, cà începédu de la acel'a, care erá mai de-aprópe altui'a numerá graduri, computându atâtea graduri, câte persóne, luându afara un'a, séu atâtea graduri, câte generatiuni nóue.

¹⁾ Prav. c. p. CXCVIII. p. 172. și CXC p. 161. ²⁾ n.) 6.

Dreptu ace'a tat'a sî fiiulu suntu in gradulu primu pentru-cà tat'a sî fiiulu suntu dóue persóne, din cari luându afara un'a, remâne un'a sî acest'a face unu gradu; séu tat'a nascându pre fiiulu este una generatiune — prin urmare unu gradu, mosiulu sî nepotulu suntu in gradulu alu doile, — pentru-cà suntu trei persóne, din cari luându afara un'a, remânu dóue, — séu suntu dóue generatiuni fiendu-cà mosiulu a nascutu pre fiiulu seu (una gener.) acest'a éraşi a nascutu pre fiiulu seu — nepotulu mosiului (dóue gen.) Doi frati suntu in gradulu alu doile, pentru-cà tat'a sî doi fii suntu trei persóne, de unde luându afara un'a, remânu dóue, séu doi frati suntu dóue generatiuni; verii primari suntu in gradulu alu patrulea, pentru-cà tat'a sî doi fii ai lui sî cei doi veri primari la olalta suntu cinci persóne, de unde luându afara un'a, remânu patru persóne, séu doi frati sî doi fii ai acestor'a (cari suntu veri primari) suntu patru generatiuni; doi veri secundari suntu gradulu alu sie-sele pentru-cà parentele cu doi fii, cu doi veri primari sî doi veri secundari suntu sieşte persóne, de unde luându afara un'a, remânu sieşe; séu doi frati, doi veri primari sî doi secundari suntu sieşe generatiuni. Unchiulu cu nepót'a de frate séu de sora suntu in gradulu alu treile, pentru-cà tat'a unchiului, fratele séu sor'a, fii'a acesteia (nepót'a unchiului) sî unchiulu suntu patru persóne, din cari luându afara un'a, remânu trei, séu unchiulu (fratele — sor'a sî fii'a acesteia) suntu trei generatiuni, sî asîa mai departe.¹⁾ Cá punctu, unde se termina consanginitatea in estu modu computata dintru inceputu se considerá gradulu alu sie-selea, inse mai târdiu prin edictu pretoriale pentru dreptulu de succesiune se estinse pâna la alu sieştelea.²⁾

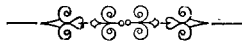
Modulu de computare din dreptulu civile romanu usitatu de beseric'a orientale in linea drépta (ascendente sî descende) a remasu sî in beseric'a apuséna, nu inse sî in lineele colaterali, cí in aste direptiuni dreptulu canonicu s'a

¹⁾ Conf. n. 4.)

²⁾ Acestu modu de computare s'a introdusu la Westgoti Isidor. Origin. IX, 6. (c. un. c. XXXV qu. 4). Altu modu de computare asîa numita Isidoriana séu gregoriană 'lu atinge Walter o. c. §. 309.

abatutu intru atât'a, încâtu de la seclulu VI. dar' mai alesu de la seclulu IX. s'a adoptatu modulu de computare usitatu la germani, cari consangenitatea nu o computá dupa graduri, cí dupa numerulu parenteleloru, adeca alu generatiuniloru luate — iucepêndu de la trupin'a comune — de améndoué partîle intru un'a, asîa câtu cei din un'a generatiune suntu consangeni intre sêne in acel'a gradu, in care gradu e departatu unulu fie-care de la trupin'a comune, deci toti fratii ori sororile numera intre sêne gradulu primu, pentru-câ toti suntu in acest'a departati sî dela trupin'a comune sî suntu in egale distantia de la acést'a, — fii fratîloru (verii primari) gradulu alu doile; fii veriloru primari (verii secundari) gradulu alu treile; sî fii veriloru secundari (verii tertiar) gradulu alu patrulea. Inse acésta computare are locu numai in distantie séu punte egale departate a lineelor colaterali; éra in distantie séu punte neegali persónele se afla in acelu gradu de consangenitate intre sêne, in care gradu se afla persón'a cea mai departata dela trupin'a comune. Deci unchiulu séu metusi'a cu nepotulu seu (de frate séu sora, se afla consangénu in acel'a gradu, in care gradu se afla nepotulu de la trupin'a comune, sî fiendu-câ nepotulu dela trupin'a comune stâ in gradulu alu doile in acest'a gradu e consangénu cu unchiulu seu (carele dela trupin'a comune stâ in gradulu primu).

(Va urmá.)

J. Papíu.

Predica pre serbatórea SS. Archangeli Michailu si Gavriilu.

„Graiescu voue, câ ângerii loru la ceriari, pururea vedu façi'a Tatalui meu celui dîn ceriari.“ (Mat. XVIII. 10),

Serbatórea de adi numita a santiloru Archangeli Michailu sî Gavriilu este o serbatóre nu numai a tóta lumea, cí in deosebi a fie-carui credintiosu. Caus'a e, pentru-câ diu'a de adi este dedicata intru onórea s. angeri, cari dupa ronduel'a cea domnedieésca suntu pusi spre serviçiulu celoru

credintiosi, suntu ronduiti spre ace'a cá incepându dela nascerea pâna la mórtea nóstra se ne fia pazitorii trupului sí ai sufletului, éra dupa mórte, cá inaintea scaunului de judecata se ne fia de partinitori sí rogatori pentru imblandírea lui Domnedieu.

Vedeti Crestiniloru! aci nevedíutu stáu de fația impreuna cu voi santii angeri, cari ducu la tronulu celu cerescu suspinurile, rogatiunile vóstre! sí de acolo ve aducu darurile bunatatoru celoru ceresci — Ce dîcu? nu numai aci stau cu voi, cí in tóte dílele vietiei vóstre impreuna cu voi petrecu pazindu-ve de cele rele, — indemnandu-ve la cele bune, — ajutorandu, intarindu-ve in lipsele vóstre, — mangaiandu-ve in necasuri, — sí alungandu dela voi pericolele cele nenumerate care ve amenintîa, — ori ve incungiura.

Pentru-cá crestinii se-si aduca aminte de binefacerile cele multe primite prin mijlocirea s. angeri, sí cá prin acést'a in sufletulu credintiosiloru se se nasca semtiulu pietatei, alu veneratiunei sí multiamitei crestinesci fația de acei s. angeri sí in deosebi fația de Ddîeu, care prin serviciulu s. angeri inca descopera grigi'a s'a parintésca faciã de noi: s. baserica a asiediatu serbatórea cea santa de adi.

Iubiti crestini! dorescu cá intru sufletulu vostru se aprindu iubirea sí veneratiunea ce o datoriti s. angeri, — voescu cá se ve indemnú la dovedirea multiamitei cuvenite santiloru angeri, pentru serviciãle binefacatórie ce neincetatu dovedescu faciã de noi. — Dreptu ace'a cá acestu scopu se-lu potu ajunge, — in cuventarea mea de adi voiu se ve aretu cà :

I. Cari suntu acele serviciã sí binefaceri ce ne facu s. angeri, sí

II. Cum trebuie se ne portamu faciã de ei cá se le fimu multiamitori.

I.

Domnedieu mai inainte de crearea lumei, a creatu cetele ceresci ale angeriloru spre servirea marirei lui Domdîeu, spre serviciulu santiloru. — Din aceste cete ceresci Domnedîeu pentru fia-care omu ronduesce câte unulu cá

se-i fie pazitoriu, aperatoriu sufletului și alu trupului, — fia-carui'a din ómeni pune unu angeru asia numitu „pazitoriu.“

Serviçiale binefacátorie ale angerului pazitoriu consista intr'ace'a, cà :

1) *Elu e pazitoriulu trupului nostru.* Despre acést'a ne asecura s. scriptura cându asia ne invétia cà Domnedieu „*angeriloru sei va demandá pentru tene cá se te pazésca in tóte caile tale, — ei — pre mani te voru radicá cá nu cumv'a se impedece de pētra petiorulu teu.* (Ps. IX, 11, 12).

Se sciti Credintiosiloru ! cà angerulu celu pazitoriu neci odata nu se departa dela noi. De te puni sér'a la odichna, — nóptea lângá ascernutulu teu priveghiédia, — cu aripele s'ale te acopere cá se te pazésca de tóte primesdiele. — Éra candu te scoli demanétia și mergi la lucru, acelu angeru impreuna merge cu tene nu numai cá se priveghiedie preste tene, cí cá de-odata se fia martore fapteloru t'ale. — Angerulu celu pazitoriu, cá și care dela Domnedieu e inzes-tratu cu minte și întielegere mai agera decâtu noi, inainte prevede cele venitórie, deci și primesdiele ce ne ascépta. Dreptu-ace'a densulu se nevoiesce cá acele se le alunge dela noi, — încátu strica planurile cele rele ale ómeniloru cari ne voiescu reu, — și indrépta cugetulu și vointia nóstra cá se incunguramu acele primesdie.

Ore nu a-ti observatu, séu nu ati auditu cà uuulu séu altulu dintre ómeni cá prin minune a scapatu de primesdie ? ce e dreptu noi ace'a scapare adese nu potemu cuprinde cu mintea nóstra, — la vederea ori audirea unei atari intem-plari minunate inse, se ne plecamu cu umilintia inaintea a totu puternicieii domnedieesci, — cunoscându intr'acele lu-crarea cea parintésca a Tatalui cerescu, carele prin mijlocirea servitoriloru sei, a ángeriloru a facutu asia cev'a.

2) Angerulu ne pazesce inuse nu numai trupulu cí și sufletulu cá se nu péra. — Deregatori'a cea mai de frunte a angeriloru este cá sufletulu nostru se-lu pazésca de a nu cadé in pecatu și prin pecatu in iadu, — cí cá se-lu cas-cige pentru ceriu. — Densii necontentitu priveghiéza cum se departe dela sufletulu nostru ocasiunile pecatelorú, —

ne indémna cá se incungiuramu societatea celoru ce voiescu a ne conduce la pecate sí se convenimu cu ómeni cari ne svatuescu cele bune. In internulu nostru prin ace'a influintiéza asupr'a nóstra cá atitíia intru noi sêmtiri bune, vócea conscientiei ne mostra ne infricosiéza, — ne descopere uritiunea peccatorulu sí urmarile cele triste ale acelor'a.

Grigi'a sí priveghiarea acést'a angerulu pazitoriu o in-doiesce mai alesu atunci, cându standu aprópe de a comite cev'a pecatu, cându stâmu la indoiéla óre se calcamu legea Domnului ori se remanemu credintiosi. In acestu momentu de esitare cu deosebire se róga pentru noi la Tatalu cerescu cá se ne imparta darulu cerescu in mesura mai mare spre a poté evitá insîelatiunile diavolesci.

Cându a-ti fi Crestiniloru! intre atari impregiurari primedíose, — intr'atari ocaziuni de peccature, cugetati la ângerulu vostru pazitoriu, — se puneti increderea vóstra in ajutoriulu lui, — se cereti mijlocirea lui, — sí a buna séma cá de locu veti primí taria sufletésca sí potere in contr'a ispiteloru diavolesci, in contr'a imboldiriloru patimeloru celoru rele.

3) Angerulu pazitoriu ne mai stá intru ajutoriu in ór'a mortiei nóstre ne stá cá aparatoriu la scaunulu judecatei domnedieesci.

Ce e mai tristu sí mai dorerosu decâtu a se aflá in ór'a mortiei. Omulu neci cându nu se semte mai parasitu, — neci cându nu are lipsa mai mare de ajutoriu decâtu in ór'a mortiei. Atunci ne pare casi cum lumea intréga ne paresesce, intru cei mai de aprópe ai nostrii, in amicii cei mai fideli incungíura póte patulu nostru de dorere, vedemu numai nescari ómeni nepotintiosi, cari pentru moribundu nu au alta mangaiere, decâtu póte cuventulu asecuratoriu cá bucuros ar' intinde ajutoriu numai de ar' poté.

In acestu momentu decidíatoriu, ângerulu celu pazitoriu nu numai cá nu ne parascesce, cí cu mai mare iubire stá spre ajutoriulu nostru. Atunci, cându numai puçinu têmpu mai avemu din viétí'a pamentésca, sí diabolulu cu indoita potere se nevoiesce a cascigá sufletulu nostru, ângerulu celu pazitoriu se róga de Tatalu cerescu cá prin darulu seu, se misce sufletulu nostru cá se ne impecamu cu Densulu, se

curatîmu sufletulu de pecate, — cá se ne dee potere sí rabadare intru suferintîele morbului, se ne daruiesca sfêrsîtu bunu crestinescu.

Éra candu sufletulu parasesce trupulu celu moritoriu, ângerulu 'lu petrece la scaunulu lui Domnedîeu, — unde se róga pentru indurare sí mântuirea aceluia.

II.

E bine, déca angerii atâte ajutóre sí binefaceri intindu ómeniloru, de unde vine ace'a, cá ace'a nisuintîa nu are resultatu bunu? ce e caus'a, cá unii ómeni asîa de desu cadu in pericule de pecatare, in nefericiri trupesci sí sufletesci? cá atâti'a ómeni perdu imperati'a cea cerésca?

La acést'a nu e de vina angerulu celu pazitoriu, fara in-susi omulu, carele prin viétî'a s'a ce'a nesocotita face indesiertu nisuintîele de binefacere, se face nedemnu de ajutoriulu ângerului pazitoriu. Asîa de esemplu: câti ómeni suntu cari neci odata nu cugeta la angerulu celu pazitoriu, cu atâtu mai puçinu cá se se recomende grigiei aceluia ori se céra sprigineal'a lui. Suntu ómeni de aceia, cari au ajunsu la vrest'a de barbatia séu chiar' de betranetie, intrebati-i cá de câte-ori au cugetatu, de câte-ori s'au rogatu séu au cerutu deminéti'a sí sér'a ajutoriulu sí partinirea ângerului pazitoriu; intrebati-i óre avut'au vre-unu cuvêntu de multîamita pentru binefacerile primite prin mijlocirea ângerului pazitoriu? Cumu voru poté dara unii cá aceia se ascepte cá angerulu pazitoriu se priveghieze, se se ingrigiesca cu ace'a-si iubire preste ei, cá sí preste altii, cari prin viétîa pia nu numai cá s'au facutu demni de ace'a iubire, ci pre lânga acést'a nu trece deminéti'a neci ser'a cá se nu invóce grigîa sí partinirea aceluia angeru.

Credintiosiloru! de voimu cá in multe ispите sí însêlatiuni lumesci, in deosebite pericule ale vietiei se avemu ocrotirea dela angerulu nostru pazitoriu: datorintî'a nóstra este cá cu temere sí cu reverintîa se cugetamu la aceluia, — pre noi insine se ne punemu sub scutulu sí acopere-mentulu securu alu aceluia-si ângeru.

Se nu seuitati că insusi Domnedieu voiesce că se veneramu sî se ascultamu de angeri că de tramesii Domnului. „*Éta eu trametu pre angerulu meu inaintea façiei t'ale*” dîce D.-dieu cătra poporulu israelitenu — *că se te pazésca pre cale.... iati inse aminte tîe insuti, asculta de densulu si crede lui.... că numele meu este preste densulu.*“ (Esire XXIII. 20.)

Aduceti-ve aminte de cele dîse prin S. Petru graindu asîa:

„*Fratiloru! fiti tredi, priveghiati, pentru-că inimiculu nostru diavolulu că unu leu ragnindu umbla cautandu pre cine se inghitia*“ (I Petru V. 8) deci se nu urmamu invitarei insîelatorie a diavolului, care numai un'a voiesce, anume: perirea nóstra in veci, cí din contr'a se ascultamu de vócea conscientiei nóstre celei bune prin care ângerulu nostru pazitoriu ne chiama la calea vietiei vecînice.

Crestiniloru! din pruncia, din teneretfele nóstre se ne dedamu a avé legatura de amicitia, sî de iubire cofidentiala cu ângerulu celu pazitoriu, — neme se nu lase a trece sér'a neci deminétî'a fara că se nu-si aduca aminte de acelu angeru pururea bunu, fara se nu céra ajutoriulu sî partinirea acelu'a.

Ast'feliu se traimu, incâtu fiindu viétî'a nóstra placuta lui Domnedieu, prin acést'a se ne facemu demui de partinirea angerului pazitoriu, — căci atunci cu iubire ne va pazí in tóte caile vietiei nóstre, éra in ór'a mortiei sufletulu nostru ducandu-lu la tronulu celu cerescu, acolo 'lu va aপর, sî-lu va asfediá in fericirea cea cerésca. Aminu!*)

J. Borosiu.

Din istori'a despartirei basericeii orientale de cea apuséna.

(Urmare.)

Intorcîndu-se episcopulu Juvenalu dela sinodu au voitu se-lu astringa se-si retraga totu ce a subscrisu la Chalcedonu. Juvenalu a fugitu la Constantinopolu. S'a inceputu

*) Dupa Chrysologus 1867 p. 758.

operatiune contr'a catoliciloru. Sismaticii au alesu sî ordinau in baseric'a inviarei de episcopu pre Teodosiu Locotiênatoriulu Palestinei Doroteiu erá in contr'a Moabitorulu. Audîndu de cele-ce se întêmpla se întórce in Jerusalimu. Ómenii Eudoxei sî a lui Teodosiu au inchisu portíle sî nu l'au lasatu se intre in cetate pâna cându a promis, că va trece in partea loru. Imperatulu sî imperatés'a au voitu se liniscésca certele prin scrisori adresate calugariloru. Dupa-ce acestea n'au folositu nemicu a datu ordinu lui Doroteiu se prinda sî se pedepsésca pre Teodosiu. Acest'a a scapatu sî a fugitu la muntele Sinai. Juvenalu s'a intorsu la scaunulu seu dupa dóuedieci de luni. Despre acest'a insciintîa sî pre pontificele Leone.

Cá se lipsésca pre sismatici de scutu a rogatu imperatulu pre pontifice se scrie Eudoxei sî se o abata dela calea inceputa. Pontificele a scrisu atátu ei câtu sî calugariloru. Preste unu anu a remasu Eudoxi'a ne-decisa. S'a întêmplatu că ginerele ei, imperatulu din apusu Valentini-anu a fostu ucisu, fic'a s'a Eudoxi'a a chieamatu pre Genserich că se-si resbune asupr'a vendietoriulu barbatulu seu, inse Genserich a dus'o cá prinsonera in Cartagen'a impreuna cu dóue fice ale ei. — Acésta lovitura a influintílatu asupr'a ei, ea s'a impacatu cu Juvenalu sî a intratu éra in sênulu baserecei catolice — cu ea o multíme din partisantii lui Teodosiu.

In Egiptu sî anume in Alexandri'a, a provenitu turburarea din alegerea lui Proteriu, archipresbiterulu lui Dioscoru, de episcopu in locul lui. Partisanii lui Dioscoru au atacatu pre deregatori, pre soldatii, cari voiáu se faca ordine i-au batutu cu petri sî retragîndu-se in beseric'a vechia a lui Serapis i-au incungîuratu sî i-au arsu de vii. Imperatulu a tramisu o nóua trupa de dóue mii de ostasi, cari au restabilitu ordinea. Proteriu a facutu aretare pontificelui despre alegerea s'a.

In Constantinopolu a datu insusi Anatoliu ansa la neintílegeri prin redicarea lui Andreiu la demnitatea de archidiaconu in locul lui Aetiu sî prin ace'a că, desí n'a aprobatu pontificele canonulu 28, totusiu Anatoliu a recercatu pre episcopii Ilirei, se-lu subscie. In urm'a acést'a s'a in-

treruptu corespondință între pontifice și Anatóliu și numai la întreprinerea imperatului s'a continuat érași. În răspunsul său la epistolă pontificală a pus érași vină pe clerul constantinopolitan, că adevădă dănsul voiesce să aibă rangul prevădit în numitul canon și adăugă: „Înse și altucum totă valórea și aprobarea e reser-
vata Sântéi Vóstre.

Totu pentru susținerea credinței adevărate a scris pontificele și lui Maximu din Antiochiă și lui Teodoretu din Cirus, pe care l'a denumit de nunciu.

Tóte opintirile pontificală înse au fostu fără rezultat durăveru pentru-că, desă a recunoscutu Anatóliu și impetu Marcianu cumcă can. 28 că se aibă valóre are lipsa de aprobarea pontificală, desă unu tēmpu nu s'au provocat neci Grecii la el și l'au lasat afara și din colectiunile lor de canóne asia încātu au avut atunci numai 27 de canóne a conciliului Chalcedonianu, totusi atâtu Anatóliu, câtu și succesorii săi în fapta au tēnutu tare la drepturile scaunului Constantinopolitanu căscigate în conciliulu dela Chalcedonu și cuvintele curtenetie și apromisiunile facute nu le-au realizat nici odată.

Ajutat de imperatii bizantini au rămas episcopii Constantinopolitani în posesiunea drepturilor eluptate în Conciliulu Calcedonianu, ba au început a face și pre patriarhii din Alexandriă, Antiochiă și Ierusalimu totu mai multu dependenti dela ei. Imperatulu Justinianu în novelă 131 c. I. a aprobatu rangul înaltu a scaunului Constantinopolitanu, é' conciliulu trulanu a renoit canonulu 28. În urma a amutitu și contradicerea scaunului apostolicu, care n'a aprobatu nici cându în fapta can. 28 Decisiunea conciliului lateranu din a. 1215 prin care se recunósce scaunului Constantinopolitanu rangul de onóre imediatu după celu din Romă și înainte celu din Alexandriă și Antiochiă e a se întélege asia, că în acelu tēmpu a existat imperiulu latinu și unu patriarchatu latinu. În a. 1439 cându s'a facut unirea dela Florențiă s'a recunoscutu acestu rang și patriarhului grecescu.*)

*) Hefele l. c. pag. 19 și 561 și urm.

La 26 Ianuarie 457 a moritu Marcianu celu mai bunu dintre imperatii bisantini. Destinele imperiului dupa mórtea lui Marcianu le-a condusu Asparu, de origine Vandalu, de religiune arianu, care sfiindu-se a ocupá tronulu insusi a redicatu pre tronul pre Leone traciculu. Cu ocasiunea inalțării s'ale a promisui lui Asparu cumcá va luá lângá sêne de cesare pre unulu din doi fii sei. Leone a fostu încoronatu de Anatoliu, prim'a încoronare prin unu episcopu. Leonu a fostu bunu catolicu. Asparu a cugetatu se sî-lu faca de unélta órba, inse s'a însielatu. Inmediatu dupa mórtea lui Marcianu sî la inceputulu domniei lui Leone s'au redicatu éra monofisitii in Egiptu. In frunte a fostu unu ieromonachu Timoteu, care dupa conciliulu Calcedonicu si-a facutu o partida, imperatulu Marcianu la exilatu, dupa mórtea aceluia s'a re'ntorsu, cu bani si-a câscigatu o cêta de revoltanti, a alungatu pre patriarchulu Proteriu sî a fostu ordinatu de episcopu in catedral'a Alexandriei. Locotiênatoriulu Dionisiu a fostu absentu. Dupa re'ntórcere partid'a lui Timoteu numita sî Aelurus (pisica) fiindu mai infuriata a mersu asupr'a lui Proteriu sî l'a ucisu chiar' in beserica, trupulu l'au portatu prin cetate, l'au taiatu in bucati apoi l'au arsu. éra cenusi'a au aruncat'o in aeru. Dupa mórtea lui Proteriu Timoteiu a impliuitu tóte functiunile episcopesci, a anatemisatu conciliulu Calcedonicu sî pre toti cãti au participatu la elu, a arsu tronulu, pre care a sîdîutu Proteriu, a stersu numele lui din Diptiche sî a pusu pre alu seu sî pre a lui Dioscoru. Mișcarile Eutihiane din Constantinopolu au fostu nadusîte prin Anatoliu, imperatulu sî catolicii din capitala. Episcopii Egipteni catolici au fugitu in Constantinopolu, au reportatu lui Anatoliu, au ascernutu o scrisóre imperatului in care dupa-ce descriu acele întêmpilate róga se scrie preasântîtului arhiepiscopu din Rom'a, episcopiloru din Antiochi'a, Jerusalimu, Tesalonica, Efesu sî cui va aflá de bine cá se se pronuncie ce e de decisu de catra ss. parinti pentru atari faradelegi sî se-i mântue de Timoteiu. Si acest'a a tramisu o deputatiune la imperatulu cu o scrisóre. Scrisorile de ambe partile le-a datu imperatulu lui Anatoliu, cá impreuna cu clerulu seu sî episcopii catolici din capitala se-si dee parerea asupr'a

ordinarei lui Timoteiu și a conciliului Calcedonicu. Resultatulu a fostu o scrisóre catra imperatulu, in care espune: ordinarea lui Timoteiu e nula și in contr'a canóneloru conciliulu Calcedonicu n'a decisu nemicu in contr'a credinței, alu atacá ar' insemná a atacá pacea beserecésca.

Anatoliu din parte-si a impartasítu pontificelui despre totu Incrulu afirmându cumcà nóule invetiaturi eretice pretendu convocarea unui conciliu nou, la ce s'a opusu altumentrele imperatulu din Constantinopolu. Pontificele incunoscintiatu despre cele ce se petrecu in orientu, a scrisu metropolitiloru, cá se lucre in unire pentru aperarea beserecei, lui Julianu de Cos, pre care l'a insarcinatu cu espedarea epistoleloru catra metropoliți, imperatului Leone, pre care-lu róga se protéga conciliulu Calcedonicu, lui Anatoliu pre care-lu admoniéza se curatíesca beseric'a de aluatulu eresiei și in specie se pasiésca contr'a presbiteriului Atticu, care tíene publice la Eutichianismu.

Imperatulu insusi a consultatu 60 de metropoliți și trei eremiti, cari toti s'au dechiaratu p ntru conciliulu din Calcedonu, nu recunoscú odinarea lui Timoteu, 'lu numescú usurpatoriu și tiranu, éra pre Proteriu 'lu dechiará de martiru. Cele mai multe respunsuri au fostu conclusele sínódeloru tíenute in acésta causa. Dintre sínóde celu din Mesi'a II. díce: „Conciliulu Calcedonicu s'a adunatu la ordinulu lui Leone, pontificele romanu, care in adevéru este capulu episcopiloru“; celu din Epirulu vechiu 'lu numesce preasântículu Leone, dupa Domnedíeu parintele nostru.

Desí mai inainte imperatulu nu s'a fostu invoitu la tíenerea unui conciliu nou, ce'a ce pretindeáu și monofisitii, totusi dupa ace'a a invítatu pre pontifice se vina in Constantinopolu pentru tíenerea unui nou conciliu. Pontificele a respunsu (1. Dec. 457) cumcà nu e nici unu motivu pentru tíenerea unui conciliu nou pentru de a supune unei nóue cercetari cele decise in conciliulu dela Calcedonu, de-óre-ce déca s'ar' re'noi certele in favorulu ereticiloru, atunci'a nu ar' incetá nice odata. Dupa ace'a róga pre imperatulu se alunge pre usurpatoriulu scaunului alexandrinu și in fine imputa negligința lui Anatoliu intru pedepsirea unoru cle-

rici ai sei, cari favorescu creșterile și recomănda de legatii ai sei pre Julianu de Cos și presbiterulu Aetiu.

Vedându monofisitii cumcă nu-si ajungu scopulu de a se convocă unu nou conciliu, s'au rogatu se se tiēna celu pușinu o conferinția, unde se se consulte despre afacere impreuna cu legatii pontificali. La rogarea imperatului s'a invoitu pontificele la conferinția cu espresa condițiune, că legatii sei se nu se dimita la disputa cu inimicii credinței ci se invetie pre cei, cari au lipsa de esplicari. In epistol'a indreptata catra imperatulu se rōga din nou se scōta din scaunulu Alexandriei pre Timoteiu și se dispuna alegerea unui episcopu catolicu. Totu-odata a tramisu imperatului și unu tractatu despre credinția, care intru tōte este asemenea epistolei dogmatice catra Flavianu. Imperatulu, dupa-ce a primitu epistolele pontifelui și respunsurile metropolitiloru a datu ordinu locotiēnatoriului Styła din Alexandria se alunge pre Timoteu Aelurus. Acest'a veni in Constantinopolu se-si recăscige scaunulu inse fara resultat. Elu a fostu exilatu in Chersonezu era in loculul seu s'a alesu altu Timoteiu cu connumele Salophakialus (Albulu) cu votulu unanimu a clerului și a poporului. Pontificele i-a felicitatu la nou'a alegere indemnându-i se lucre in unire pentru sterpirea invetiaturiloru eretice.

In decursulu corespondiei lui Anatoliu cu pontificele celu de antaiu fiindu fōrte iritaveru s'a aflatu ofensatu prin admonierile pontifelui. Acest'a i-a aretatu că-si implinesce numai detorinția de capu a beserecei. Anatoliu a moritu la a. 458. In loculul lui a urmatu presbiterulu Constantinopolitanu Genadiu. Treispredcece ani și trei luni a statu Genadiu pre scaunulu patriarchalu. Elu se descrie că unu omu piu, asceticu, care s'a nesuitu se inmultiesca sēmtiulu religiosu și in supusii sei. In a. 459 a tiēnutu unu sinodu, care a emisu o scrisore cerculara catra toti metropolitii și in specie catra „parintele (pap'a) din Rom'a“. Scrisorea a fostu subscrisa de 80 de episcopi intre care Julianu de Cos. In ace'a se esprima sinodulu aspru contr'a simoniei și a maestriei de a-o acoperi, re'noesce can. 2 dela Calcedonu, dispune esecutarea lui și dechiara de excomunicati și depusi pe toti clericii și laicii, cari au voitu a cumperă seu vinde vre-unu

officiu preotîescu. In fine se róga metropolitii se tramita câte o copia sufraganiilor, visitoriloru sî tuturoru celor'alalti. In tîmpulu episcopatului lui Genadiu credinţ'a catolica preste totu a fostu asecurata. Juvenalu din Jerusalimu sî succesoriulu seu Anastasiu au tiînutu tare la ea, éra Salophakialos din Alexandri'a prin prudenti'a s'a a fostu in stare a se tiîne contr'a monofisitiloru puternici. In Antiochi'a inse unde se intîmplase unu cutremuru de pamentu, care prefacû in ruina cea mai mare parte a cetatii s'au escatu turburari mari. Sub protectiunea lui Zeno, locotiînatoriulu sî ginerele imperatului s'a formatu o partida a monofisitiloru cu Apolaristu sî cei'alalti inimici a conciliulu Calcedonicu in frunte cu ieromonachulu Petru cu numele Tullo. In urm'a intrigeloru acestuia sî a neplaceriloru, ce le-a avutu in urm'a acestora patriarchulu Martiriu s'a decisu se abdîca sî a sî abdîsu. Cu ocasiunea abdicerei a dîsu publice in beserica: „Resignezu dela unu cleru neascultatoriu, dela o communitate impotrivitóre sî dela o beserica petata cu murdaria; depunu officiulu episcopescu sî-mi rezervu numai demnitatea episcopésca.“ — Loculu devenitu vacantu l'a ocupatu Petru Tullo, care a introdusu monofisitismulu sî a ordinatu numai episcopi din ómenii sei. La staruinti'a lui Genadiu imperatulu a datu ordinu se-lu exileze, inse inainte de acést'a a fugitu.

Genadiu a moritu la a. 471. In locu-i a urmatu 471—489 presbiteriulu Acaciu fostu superioru a orfanotrofiulu celui mare, omu superbu plecatu spre catolici cá sî catra monifisiti — dupacum cercá interesulu propriu — dextru, astutu in esecutarea planuriloru s'ale; in mai multe privintîe premergatoriulu lui Photiu. Pre tronulu imperatescu dupa Leone I. a urmatu nepotulu seu Leone II. sî morindu acest'a tîmpuriu a urmatu tatalu seu Zeno (474—476). Icon'a ce ni-o infaçiosíeza scriitorii Evreesci despre elu este infiorátore. Omulu fara tactu sî mente, escesivu, tiranu, protectoru a monofisitiloru, apesatoriu a poporului. Sócra-s'a Verin'a tîesû unu complotu in contra-i sî inainte de erumperea revóltei la incunoscintîatu despre acést'a. Fara a incercá cev'a opositiune fugi in Isauri'a, éra Verin'a a

pusu pre tronu pre fratele seu Basiliscu omu mai nevrednicu cá precedesorulu seu. Acest'a si-a pusu tóta incredereá in monofisiti. Timoteu Aelurus, care fusese excomunicatu sî se re'utórsese sub Zeno si-a adunatu o céta cu carea faceá parada p'in Constantinopolu inainte de-a merge in Alexandri'a Acaciu s'a opusu puçinu, mai multu archimandritii sî monachii, cari s'au indreptatu cu o scrisóre catra pontificele Romei Simpliciu, care in epistolele s'ale catra imperatulul si Acaciu s'a pronunçiatu contr'a lui Aelurus sî a laudatu zelulu archimandritiloru.

(Va urmá.)

RECENSIUNE LITERARA.

Revist'a francesa „Revue de l'eeglise greque-unie“ in primulu articlu din nrulu 6 a. c. face apretiuirea opului romanu latinu: „**Orientele catolicu**“ scrisa de P. On. D. Joanu P. Papiu. — Aflamu de interesu a reproduce sî noi acésta apretiuire in traducere romanésca. Éca apretiuirea:

— Una lucrare literara nóua ne-a venitu din oriente; ea are titlulu: „*Orientele catolicu*“ éra de auctoru pre R. P. Joanu Papiu, preotu romanu de ritulu grecu-unitu. — Auctorulu statoresce din textulu santei scripture sî din monumentele base-riciei orientali primatulu s.-lui Petru sî alu urmatoriloru lui in scaunulu (epp.) de Rom'a.

Idé'a nu e nóua; se tractéza inse dupa maniera nóua in cartea acést'a. Auctorulu fiendu românu, a adausu la tectulu latinu alu cartii s'ale sî traducerea romanésca in favorulu compatriotiloru sei, pentru cari a lucratu-o sî se nesuesce a-i readuce pre toti la unitatea catolica.

Intru o prefaçia destulu de lunga arunca auctorulu o privire de ochi rapede asupr'a causerulu sî efectelor schismei orientali sî indica, care e scopulu cartii s'ale demustrandu toturoru cá schism'a e condemnata prin liturgiile orientali, de conciliile or. sî de scrietorii bisericeii or. cá numai pretectulu sî póte sî lips'a de buna credinçia retiéne in schisma pre acei'a, cari dupa starea lor, in tóte dílele au amâna cartfle acestea.

Intrându dupa-ace'a in materia demustra auctorulu din scriptura primatulu santului Petru, sî ce e fórté importantu dupa tes'a lui, cá Grecii ne-uniti, sustiénu cá sî protestantii, cá scriptur'a nu e destulu de chiara façia de acestu subjectu; mai tardiu

reintimpina apoi auctorulu in cursulu seu obiectiunile cele mai suptili asupr'a punctului acestui'a statorindu pre base solida principiele pentrn deslegarea obiectiuniloru.

Se indrépta apoi la cartile choralu, la mineie, unde ne dà ocaziune se cetimu intru o suta de locuri cumcà Petru e piétr'a credintiei, piétr'a teologiei, piétr'a fundamentale a credintiosiloru temeliulu apostoliloru: triodulu, pentecostariulu si tôte celealalte carti proclama primatulu s.-lui Petru. Dela cartile grecesci trece apoi la cartile eclesiastice a celoru alalti orientali, caldei, siriani, armeni si si altii cari aducu probe si dovedi decisive, Intorcandu-se apoi la scrfetori, la parintii basericei orientali: s. Ignatiu, s. Ireneu, Origenu, Eusebiu de Cesarea, s. Atanasiu, Optatu milevitanulu, s. Basiliu, s. Gregoriu Naziansenu, s. Epifaniu si la o multime de citatiuni de la altii, si de aci deduce consecuintiele cele mai evidente in favorulu tesei s'ale. — Dar' aci obiectiunile cari se nascu, insesi ele tragu dupa sene respunsurile, prin cari se face conclusiune la adev eru.

Alta discusiune se incepe in contr'a acelor'a, cari pretindu cã primatulu lui Petru ar' fi numai primatu de onóre, nu de auctoritate si de juredictiune, si cu numeróse auctoritati restórna argutiile cele desierte ale opunentiloru.

Sub form'a de transitiune la partea a dóu'a tractéza despre urmatorii lui Petru si despre primatulu loru in baserica, probandu cã primatulu lui Petru are se fia perpetuu.

In partea a dóu'a aréta cã urmatorii lui Petru erediescu tôte prerogativele lui Petru si dupa dreptu (de jure) suntu capii la tóta baseric'a.

Si dela inceputu suntu pontificii romani sucesorii lui Petru? Asia este: cãci 1-a s. ap. Petru a fostu eppu de Rom'a si a gubernatu baseric'a pâna la mórtea s'a. Cartile or. spunu cã Petru fû tramisu la Rom'a de insusi Spiritulu s. si cã Domnulu nostru i-a indicatu lui inainte cã cetatea asta va se fia centrulu basericei. S. Ignatiu a fostu unulu din sucesorii s. Petru in scaunulu eppescu de Antiochi'a, dar' elu nu a contestatu eppului de Rom'a dreptulu la primatulu din baserica, cãci baseric'a romana are principalitatea (antaietatea) cea mai de frunte, care'a, dupa s. Ireneu, e necesariu se se supuna tóta baseric'a. Auctoritatea (de dovedi) este abundanta, ele statorescu deplinu cã Petru si Paulu si-au versatu sangele la Rom'a in un'a si ace'a-si dí, ce'a ce a datu basericei acesteia un'a consecrare nerevocabile. Despre s. Pavelu se afirma in tôte partile, cã elu a edificatu pre s. Petru si cã a dusu cu sene numerosi fideli la baseric'a puşa pre acestu fundamentu stabilitu de Isusu Christosu. Atari lucruri se dicu si despre cei'alalti apostoli.

2. Episcopulu de Rom'a este adev eratu lu si legitimulu sucesoru alu s.-lui Petru nu numai preste scaunulu eppescu de Rom'a,

cî preste tóta baserec'a cu primatulu, care primatu 'lu face pre elu se fia pastoriulu toturoru credintiosiloru sî toturoru episcopiloru din lume. Acést'a (se demustra) mai cu séma din serbarile s.-lui Silvestru, s.-lui Leone celu mare, s. Gregoriu marele, s. Martinu, s. Agatone si s. Agapetu, cari marturii suntu numérose sî eclatante, pentru-câ unulu fia-care din acesti pontifici a avutu ocasiunea de a-si esercitá primatulu seu preste baseric'a orientale sî cele ce se aplaudéza aci, se recunosc de substratulu auctoritatii loru fația de cele mai multe erori funeste.

3. Conciliiele ecumenice tînute in Oriente, tóte au fostu presidiate de reprezentantii eppului de Rom'a. Eppulu de Rom'a a tramisu adese-ori la acelea deslegarea (resolvarea) toturoru cestiuniloru desbatute sî scrisóri'a lui a fostu aclamata de intregu conciliulu de unu cuventu dela Spiritulu santu, de cuventu infalibilu; tóte conciliiele sî-au tramisu la Rom'a actele s'ale, cá acele se fia aprobate aci, confirmate, in cele dubiöse — corese de pontificele suveranu, sî numai dupa ace'a au formatu lege in baserica.

Marea discussiune sulevata in oriente despre conciliulu florentiinu e bene espusa sî bene resolvata. Probele abundante dovedescu cá in uniune au consêmtitu toti, insusi sî imperatulu de Constantinopole sî patriarchulu; cá toti episcopii orientali sî-au manifestatu omagiulu fația de primatulu scaunului eppescu de Rom'a. Urmandu apoi rol'a odiósa a lui Marcu Efesinu, elu singuru a facutu opusetiune sî prin intrigele s'ale a reesítu a le nimici tótc. Tóte cele de aci suntu puse in o chiarificare perfecta dupa incesi cartile orientali.

Cu tóte acestea se afla sî tecsturi de a le concilieloru cev'a-si puçinu favorabile fația de primatulu sucesoriloru lui Petru Din tecsturile acestea apare cá patriarchulu de Alecsandri'a sî de Antiochi'a ar' avé o pusetiune independenta. Inse acést'a impreçurare nu impiedeca ecsaminarea aprofundata a cestiunei.

Deintru inceputu, patriarchulu de Constantinopole nici cu numele nu obvine in aceste tecsturi, si acést'a (se intempla) din resonu, cu precalculare speculativa: — cá pre atunci la Bisantiu erá unu simplu eppu, supusu la juredictiunea archieppului de Eraclea. Numai mai târdíu, cându cetatea Constantinopolei se avantase la mai insemnate importantie in statu pentru resiederea acolo a imperatoru, s'a templatú cá precumu Eppului de Rom'a vechia asía se se dee sî episcopului de Rom'a nóua (Constantinopole) titlulu de patriarchu, ce'a ce pre acést'a l'a inaltíatu preste patriarchii de Alecsandri'a sî Antiochi'a.

Dar' nici inainte de redicarea scaunului Constantinopolitanu ingrigirile de cele dóue scaune patriarchale, de Alecsandri'a adeca sî Antiochi'a nu eráu depuse, ci cá unu efluxu alu auctoritatíei suverane conferite lui Petru, adese-ori se intorcea privirea spre ele. Petru a tramisu pre invetiácelulu seu Marcu la Alecsandri'a,

Petru a gubernatu însusi câtiv'a ani baseric'a de Antiochi'a, de unde Grecii dîcu că dieces'a lui Petru a fostu in trei scaune episcopali diferite, sî acest'a pentru de a onorá un'a divinitate in trei persóne. Maretu omagiu datu primatului lui Petru, care singuru a nascutu patriarcatele! Dar' necairi nu vedemû că acestu motivu se fia alegatu spre a miciorá obedientîa datorita de tóte besericele, fia acelea sî patriarchale, façia de baseric'a principale, de baseric'a Romana.

Nemicu nu e mai interesantu in acésta carte, cá sî discu-siunea referitória la unu canonu alu conciliului de Constantino-pole alu treilea tîenutu intru acést'a cetate, carele prescrie se se dee patriarchului Romei nóua onóre egale cu acelu din Rom'a vechia. Auctorulu demustra diu tectsturile conciliiloru de dupa acel'a, din ordinatiunile imperatoru de Constantinopole, in fine din ecsaminarea pâna in fundu a canonului însusi, că acestu cuventu de egal u (intocm'a) nu-si are base in tectstulu primitivu, sî că acel'a (primitivu) are acolo: langa cel'a alu Romei vechie.

Auctorulu citéza in objectulu seu unu numeru insemnatu de patriarchi constantinopolitani, cari s'au aretatu plinu de obedientia sî supunóre catra pontificele Romanu. Fapt'a se remarchéza prin ace'a, că imperatulu pagânu sî persecutoriulu Aurelianus a adusu judecata in contr'a lui Paulu Samosatenu sî l'a casatu din resîdinti'a eppale de Antiochi'a numai pentru-câ a fostu condamnatu de pontificele romanu, a carui auctoritate sî pre atunci preste totu erá recunoscuta in baserica. Imperatorii crestini Constantiu, Valentinianu, Justinianu; Leone regele Armeniloru; Petru sî Aronu principii Moldaviei sî ai Valachiei, veniáu unulu dupa altulu cu ecspresionile cele mai cuvenintiose a-si manifestá omagiele s'ale façia de primatulu basericeii Romane.

Conclusiunea auctorului se reduce la ace'a câ: pâna la Fotiu credint'a in primatulu basericeii Romane s'a conservatu in Orientu sî preste totu sî intre romani.

Pre mai multu de cincisprediece pagine descrie elu cu completia faptele gloriose de fidelitate, prin care s'a distinsu natiunea s'a multu iubita, sî dupa depunerea schismei s'a luptatu nelasandu-se a fi separata de catra mama-s'a, baseric'a Romana. Dereptu ace'a numai dóra prin o seductiune funesta incercata cu mare istetia s'ar' poté angagiá romanii la schisma dar' nici atunci nu se voru lasá a fi insielati, pentru-câ ei suntu pre calea re'n-tórcerei avendu stabiliti intre sene patru eppi (unu archieppu sî trei eppi) catolici cu ritulu grecu.

Cá corolariu aréta auctorulu, cumu acei cari néga cu cuventulu sî cu doctrin'a primatulu Romei sî prin urmare totu primatulu unei baserici patriarchali, asupr'a altei baserici patriarchali, contradicu sîe însfi prin fapte. Confusiunile rategitorie ale basericiloru separate le facu adese ori pe acestea baserici cá se alunece

dela logic'a adevărata în eróre și se recurga la manier'a antică în coducerea afaceriloru s'ale. Inse cu tóte că precipitéza pre acést'a cale, recurgu totusi fara de voia și se înalță pâna la centrulu legitimu, pâna la baseric'a adevărata. Singùru numai aci voru poté aflá pacea.

Auctorulu se adreséza mai cu séma catra romani cu unu apelu pentru uniune, indemnandu-i că ei au se revina la credința, pre care a profesatu-o totu-de-a-un'a baseric'a Romana și baseric'a orientale a conservatu-o nestranciunata prin decursulu atâtoru secli, care credința e, că: succesorulu lui Petru în scaunulu episcopescu dela Rom'a e uniculu capu alu bisericeii.

Amu reprodușu în traducere romana censurarea scrietoriului francesu nu atâtu pentru însemnatatea ce se vede că ar' pune-o elu pre cartea, ce o censuréza, cătu mai multu pentru manier'a de censurare, care întru adevéru ar' poté servi de modelu și multor'a dintre ai nostri, căti se léga a censurá și a criticá opurele ce le produce lucrarea obosita a literatiloru nostri. Cându vomu ajunge noi la atât'a precisiune, candu vomu poté serie în ori-ce materia cu atât'a obiectivitate?!

În acésta censurare se pune în ochii cetitoriului întregu cuprinsulu Orientului catolicu atinsu — cumu se dîce — per summos apices, în cătu și acei'a, cari nu au avutu ocasiunea de a ceti cartea d.-lui Papiu, cetindu cele scrise de francesulu, voru poté avé în nucleu unu estrasu din dênș'a.

La tempulu seu amu fostu reprodușu în estrasu și censur'a favorítoria, ce au fostu facutu-o unele foi italiene despre Orientele catolicu; de asemenea apretiare favorabila fî împartesitu Orientele catolicu și în foile germane, la cari a ajunsu acésta carte, și în cătu scimu noi înca nici o foia straina nu a vorbitu decâtu cu lauda despre lucrarea d.-lui Papiu, despre care potemu dîce, că a sternitu unu interesu în particulariu însemnatu și despre baseric'a romanésca.

Totu ce mai avemu de a adauge din partea nóștra este, că ne alaturamu și noi cu gratularile úștre pentru succesulu, ce l'a reportatu auctorulu acestei carti înainte literatiloru straini, germani, italieni și francesi și mai alesu diu partea cestoru din urma, dintre cari francesulu, dupa-ce spune că a aflatu în dênș'a grandétia tесеi și abundanția probelor, serie: Je vous en felicite. Je serais très heureux d'avoir pu contribuer en quelque chose au succes de votre excellent livre. Veuillez agréer tous les respects. etc. Ve felicitezu. Voiu fi fórte norocosu de a fi potutu contribui în carev'a mesura la succesulu eșcelentei vóștre carti. Primiti totu respectulu etc. În urm'a recenziunei francese, în cătu scimu noi, se dispunu și acum'a eșemplarie din Franci'a și Belgi'a.

Redactiunea.

V A R I E T A T I.

Regularea proprietatii. Miniștrii ung. de interne, de justiția și de finanțe au emis o circulară referitoare la regularea proprietatii și la comasata în Ardealu, precum și pe teritoriile fostelor comitate Crasna, Solnoculu de mijlocu, Cetatea de pãtra și Zarand cu îndrumare, că unde sunt mlaștine ori locuri acoperite cu apă statatoare, partile interesate se fia facute atente, că se îngrijescă, în propriul lor interesu, încă înainte de clasificare, de lucrările pentru scurgerea apei, avându a face planurile pentru aceste lucrări gratuitu oficiulu inginerilor de câmpu din Budapesta cerculu 7. Dacă scurgerea apei apare că neesecutabilă înainte de regularea proprietatii, atunci la noua împartire se se separe locul pentru grãpã cea nouă, că ast'felu se se impedece îmbucatatirea de mai târdu.

Mutarea directiunii postale la Clusiu. Directorele telegrafopostalu din Sibiu, Bene, a fostu dfele aceste la Clusiu, că se inspecteze locul în care și planurile dupa care se va cladi edificiulu pentru acãsta directiune ce este a se permutã dela Sibiu la Clusiu. Densulu a gasitu locul acomodatulu și planulu corespunditoriu și si-a exprimat speranța, că acestu din urma va obține și aprobarea ministeriulu de comerciu. Din Clusiu directorulu Bene a plecatu la Budapesta că se confereze cu ministrulu Baross totu în acãsta cauza. — Dacă planurile voru și aprobate în ministeriu, la primavãra va începe cladirea localulu și ast'felu directiunea telegrafopostala pãte pe tãmna viitoare va parasã Sibiulu și se va mutã în Clusiu.

Doi regenti noi au intratu în functiune la 1 l. tr. Acesti'a suntu regentii (capitani regenti) republicei San-Marino: Domenicò Battori și Marino Nicolini. În cuvãntarile lor de instalare promisera serbatoresce, că voru traî în pace cu tãte statele Europei; ei deci nu voru pretinde credite pentru pregatiri de rãboiu și prin urmare pacea Europei din partea acãst'a nu va fi amenințată. Republic'a San-Marino are o întindere de 12 miluri patrute, are cev'a preste 7300 locuitori, și cu tãte astea are doue consilii: unulu mare de 60 membri și altulu micu de 12 membri pentru legislativa. Capitani regenti pentru esecutiva se alegu pe cãte $\frac{1}{2}$ de anu. Cheltuelile și veniturile republicei suntu de cãte 70,000 franci, datori'a de statu 21,000 fr. Armata are 1189 ómeni.

O inventiune. Mechaniculu și lacatariulu Buschek, din Brasiovu a inventatu unu mecanismu de ventilatiune a ferestrilor. La unu edificiu cu mai multe etagii tãte ferestrele se potu de-odata inchide și deschide la o simpla apesare a mecanismulu. Acãsta inventiune va fi de mare folosu cu deosebire pentru spitale, scóle, hotelu, cafenele și magazine. Ea a fostu patentata pentru Austro-Ungari'a și Germani'a; și dupa cum ni-amu convinsu prin intuitiune propria, e fãrte practica.

Tarifulu pe zone si unele reforme la calea ferata. Introducerea tarifului pe zone pentru liniile ferate ale statului are succese. Ast'felu dupa raportulu mai nou alu ministrului Baross, dela 1. Augustu, cându s'a introdusu tarifulu pe zone, si pâna la 10 Octomvrie, numerulu caletoriloru s'au urcatu cu unu milionu si jumetate, ér' alu veniteloru cu 441.000 fl. Succesele acestea din luna in luna suntu totu mai mari. Pentru comoditatea publiculu caletoriu inca în decursulu acestui anu se voru introduce pe anumite linii ale câii ferate vagóne pentru dormitu. Pentru intrebuintiarea acestor'a caletorii voru avé se plátésca o supr'ataxa nóptea de 4 fl., diu'a de 2 fl. — Apoi de aci inainte se voru poté capetá bilete de caletoria atátu la poste câtu si la hoteluri mai mari.

Dile critice in 1890. Rudolf Falb a càrui prorocii s'au implenitu in anulu curente, prevestesce de pe acum dfilele critice ale anului viitoriu. Éta acele dfile: Dile mæi grele 20 Ianuarie, 19 Februarie, 20 Martie, 31 Iulie, 30 Augustu si 28 Septemvrie. — Mai puçinu grele: 5 si 19 Aprilie, 4 Maiu, 3 Junie, 4 Iulie, 13 Octomvrie, 12 Noemvrie si 12 Decemvrie. — Si mai puçinu grele: 6 Ianuarie, 5 Februarie, 18 Maiu, 17 Junie, 17 Iulie, 15 Augustu, 14 Septemvrie, 26 Noemvrie si 26 Decemvrie.

Culesulu viiloru in Roman'ia a fostu celu mai bunu. Strugurii in calitate suntu cu multu mai superiori cá in anii trecuti, ér' încátu privesce cantitatea, proprietarii de vii, ne mai avéndu vase de ajunsu, au fostu necesitati a face gropi mari cimentate in paméntu si acolo au slobozitu mustulu. — Mai multe case franceze cumpera in cantitati mari viuurile române, cari s'au doveditu de fórté bune pentru fabricarea sîmpaniei.

Societatea lit. „Petru Maioru“ a tinerimei universitare române din Budapest'a s'a constituitu alegénduse in Comitetu Pres.: Pavelu Oprisia, stud. phil. Vicepres.: Valeriu Branisce, stud. phil., Secretariu: Josifu Blaga, stud. phil., Cassariu.: Emilianu Popescu, stud. phil., Controlorulu: Vasile Moga, stud. techn., Bibliotecariu: Joanu Onciu, stud. techn., Notariu: Joanu Davidu, stud. jur. si George Juga, stud. phil., Economu: Petru Anca, stud. jur., — ér' in Redactiunea foii „Rosa cu ghimpi.“ Redactoru Virgilu Onitiu, stud. phil., Titu Nonu Babesiu, stud. jur. si Colaboratori: Titu Nonu Babesiu, stud. jur. si Valeriu Onitiu, stud. phil., — apoi in Comisiunea literara: Pres.: Virgilu Onitiu, stud. phil., Referent.: Joanu Costa, stud. phil., Membrii: Joanu Davidu, stud. jur., Josifu Diamandi, stud. com., George Juga, stud. phil., George Morariu, stud. med. si Joanu Onciu, stud. techn.

Bibliografia. — **Religiunea crestina**, cuprindéndu investigatiuri despre credint'ia si faptele bune crestinesci, pentru scólele elementare de ambe sexe, de *Iónu Popea*, profesoru la gimnasiulu românú gr. or. din Brasíovu. Editiunea VI. Editur'a librariiei Nicolae I. Ciurcu, Brasíovu 1890. Pretiulu 12 cruceri.

Istoria santa a Testamentulu nou compusa pentru scólele secundare de Chalistrat Coca, profes. de relig. la scól'a reala sup. gr. or. din Cernautiu. Editur'a Fondulu religionariu gr. or. alu Bucovinei. — Cartea acést'a este bene intocmita si intru tóte corespunde recerint'ieloru. Pretiulu e 85 cr.

Noaue-spre-diece Omilii ale celui dintru sfinți Parintelui nostru Joan Gu-ră-de-aur la Epistola sfântului Apostolul Paul către Romani traduse de Constantinu Morariu cooperator la biserica s. Parascheva din Cernăuț și Stefan Saghin dr. de s. teologie. Unu volumu de 296 pagine 8-o mare. — Pretiulu unui esemplariu e 1 fl. séu 2 franci.

Istoricul școalei reale greco- (adecă „ortodox“-) orientale din Cernăuț. Prelegere publica tienuta de Constantinu Morariu cooperatoru la biserica s. Parascheva din Cernăuț. Unu studiu istoricu-literariu de mare valóre. — Pretiulu unui esemplariu e 30 cr.

— Ambe opurile acestea se vëndu in folosulu societatiei „Scóla româna“ din Bucovin'a; și asié cei ce și le procura inaintéza și unu scopu nationalu-culturalu. Se potu procurá și dela noi. —

Aronu Pumnul. Voci asupr'a vietii și insemnatátii lui, dinpreuna cu documentele relative la infintiarea catedrei de limb'a și literatur'a românesca la gimnasiulu superioru din Cernauti, precum și scrierile lui merunte și fragmentare publicate de drulu Joanu a lui G. Sbiera, profesoru i. r. la universitatea din Cernauti, membru alu Academiei române din Bucuresci etc. Cu spesele acordate de fundatiunea Pumnuléna de catra „Societatea pentru cultura și literatura româna in Cernauti.“ Cu portretulu lui Pumnulu. Cernauti, 1889. Editor'a societatii. — Tipografi'a archiepiscopala. Se vende in folosulu fundatiunei Pumnul-ene cu 2 fl. esemplariulu.

Prim'a carte de cetire și sclere dupa metód'a cuvintelor normale de C. Meissner profesoru de padagogia și directoru alu scólei normale „Vasilie Lupu“ din Iasi, și Victoru Dogaru, provisoru la liceulu din Iasi și fostu revisoru școlaru. Aprobata de Miniisteriulu instructiunei cu adres'a Nr. 16,163 din 24 Novemvre 1888. Editi'a I, Iasi, tipografi'a nationala, strad'a Alexandri, 1889. Acestu abecedariu, lucratu dupa metód'a analitica-sintetica, ofera folosulu practiculu prin paginile negre, ce imitéza tabl'a, punédu ast'feliu față in față literele și cuvintele tiparite cu cele scrise, avédu și ilustratiuni pentru instruirea intuitiva. Pretiulu 50 bani (cám 22 cr.)

Carte de cetire pentru gimnasii, scóle reale, comerciale, pedagogice (normale) și pentru scóla de adulti, de Iónu Popea, profesoru la gimnasiulu românu din Brasíovu. Tom. I. Editiunea II. Editor'a libreriei Nicolae I. Ciurcu, Brasíovu, 1889. — Repedea trecere a editiunei ântâiu din acésta carte de cetire, e cea mai vía dovéda despre drépt'a apretiare a netagaduitei valori a acestei carti, care cuprinde cele mai alese bucati, de cetire pline de invetiaturi și exemple morale, pentru viét'ra șociala și povetie folositóre pentru viét'ra practica. Recomendamu cu tóta caldur'a acésta carte de cetire lucrata cu o rara pricepere și deosebita ingrigire, pretiósá nu numai pentru scóla, ci și pentru familia. Pretiulu 1 fl 40 cr.

Calendare pe anulu 1890. Amu mai primitu: Calendariu pe an. dela Christ. 1890. Anulu XI. Editur'a tipografieii diecesane din Aradu. Pe lângă partea calendaristica bene intocmita, cuprinde Siematismulu Metropoliei ortodoxe-orientale române din Ungari'a și Transilvani'a și alu Diecesei Aradului; apoi o bogata materia de lectura instructiva și distractiva, diu care inseamnă aici: Dîu'a de mane, Banulu, Din viéti'a unor barbatu mari, Influinti'a atractivanei corporiloru ceresci asupr'a pamentului. Cum-trebuie se crescemu pruncii; și multime de poesii dela cei mai buni poeti ai nostrii; — apoi articlii diu economia și higiena, — anecdote, glume, găcituru etc.

Calindarul Poporului edatu de Institutulu tipograficu din Sibiu este celu mai efiniu Calendariu românescu, cu toate că are unu cuprinsu bogatu atât în partea calendaristica câtu și în partea de cetitu. Partea calendaristica este bene intocmita și îmbogatita cu Notitje economice. Urméza apoi pe lângă altele îndrumari cu privire la posta și telegrafia, — mesurilu nòue și vechi, — autoritatfle bescriesci în Ungari'a. Partea de cetitu cuprinde între altele: Mosiu Jon Roata, — Cine a scosu pe Adamu și Ev'a din raiu, — Desfundarea pamentului, — Secara, — Tieselatulu animaleloru de munca, — Unu tipu americanu, — Originea țiganiiloru, — Ovreulu și Dorobantiulu, — Proverbii armenesci; — apoi multime de poesii dela cei mai buni auctori, — mai departe anecdote, doine populare s. a.

.....

Chiar' acum au esitu de sub tipariu: Directoriulu séu ordulu officiului divinu pre anulu 1890. compusu de cunoscutulu nostru literatu Ioanu Borosiu parochu gr. cat. și ases. consistor. — Scopulu acestui opu este a înlesni observarea practica a prescrieloru rituale ocurente la functiunile sacre în decursulu anului venitoriu. — Că acestu scopu sè se póta ajunge, *Directoriulu* este compusu așa, încâtu începédu dela 1. Ianuariu st. vechiu în paralela eu calendariulu civilu pentru fia-care domineca, serbatória ori alta dî normala în modu continuativu și în ordu sistematicu suntu coadunate toate prescriesele tipicului, câte în cărtilu rituali suntu imprasciate. Din coadunarea acestor'a fia-care — la prim'a vedere póte cunósce cum este de a se impleni officiulu inseratului, manecatului, santei liturgie și altorु functiuni rituali-sacre etc.

Pretíulu unui esemplariu spedatu franco costa 45 cr., 5 esemplare procurate de-odata costa franco 2 fl. v. a.

A se adresá la „*Cancelari'a Negrutiu*“ în Gherl'a — Szamosujvár.

.....

Proprietariu, Redactoru și Editoru: Niculae Fekete-Negrutiu în Gherl'a.

Gherl'a, Imprimari'a „*Aurora*“ p. A. Todoranu.